

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та управління

(повне найменування факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування

(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка  
до дипломного магістерського проєкту (роботи)

магістра

(ступінь вищої освіти)

на тему: Оцінка реальної ліквідності активів підприємства

Виконав: магістрант(ка) 6 курсу, групи ФЕУ-712м  
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та  
страхування»

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація) Фінансово -  
економічна безпека

Харченко Павло Сергійович

(прізвище та ініціали)

Керівник Фатюха Н.Г.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Ковальов В.В.

(прізвище та ініціали)

2023 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
**Національний університет «Запорізька політехніка»**  
 (повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет ФЕУ

Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування

Ступінь вищої освіти магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і найменування)

Освітня програма (спеціалізація) «Фінансово-економічна безпека»

(назва освітньої програми (спеціалізації))

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри К.Е.Н. доцент  
Шарова С.В. Селлер  
 « 14 » грудня 2023 року

**З А В Д А Н Н Я**  
**НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)**

Харченка Павла Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Оцінка реальної ліквідності активів підприємства  
 керівник проєкту (роботи) Фатюха Н.Г., кандидат економічних наук, доцент  
 кафедри «Фінанси, банківська справа та страхування»,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «20» жовтня 2023 року №399

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 16.12.2023р

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) Наукові роботи українських та іноземних авторів, інтернет-ресурси, матеріали науково-практичних конференцій, офіційний сайт та фінансова звітність комунального підприємства "Водоканал", нормативно-правові акти, закони України тощо.

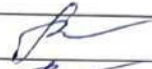







4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи аналізу ліквідності підприємства. Оцінка реальної ліквідності підприємства на прикладі КП «Водоканал». Основні напрями підвищення показників ліквідності та платоспроможності підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)  
Рис.1.1 Взаємозв'язок та сутність понять ліквідності та платоспроможності. Рис.1.2 Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на платоспроможність комерційної організації. Рис. 2.1 Структура активів за рівнем ліквідності. Рис. 2.2 Структура пасивів за строком погашення. Рис.2.3 Показники ліквідності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. Рис.2.4 Показники платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. Рис. 2.5 Факторна модель коефіцієнта поточної ліквідності. Рис.3.1 Напрями забезпечення платоспроможності підприємства в умовах кризи. Рис. 3.2



Послідовність реалізації управлінських рішень щодо удосконалення управління платоспроможністю підприємства. Рис. 3.3 – Напрями забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
Розділ 1 ДМР	Фатюха Н.Г., к.е.н., доцент		
Розділ 2 ДМР	Фатюха Н.Г., к.е.н., доцент		
Розділ 3 ДМР	Фатюха Н.Г., к.е.н., доцент		
Нормо-контролер	Шестопалова О.В., ст.викладач		

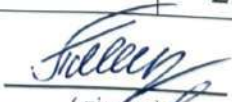

7. Дата видачі завдання 19 травня 2023 р.

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Збір матеріалу на проектування	19.05.2023 – 20.06.2023	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань проектування	21.06.2023 – 15.07.2023	
3	Виконання теоретичної частини роботи	16.07.2023 – 18.08.2023	
4	Виконання графічної частини роботи	19.08.2023 – 01.10.2023	
5	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	02.10.2023 – 06.11.2023	
6	Перевірка роботи керівником, консультантами	07.11.2023 – 22.11.2023	
7	Попередній захист роботи	23.11.2023	
8	Переплітання оформленої дипломної магістерської роботи	16.12.2023	
9	Захист роботи у ЕК	20.12.2023	

Студент

Керівник проекту (роботи)

  
(підпис)  
  
(підпис)

П.С. Харченко  
(прізвище та ініціали)  
Н.Г. Фатюха  
(прізвище та ініціали)

## АНОТАЦІЯ

*П.С. Харченко. Оцінка реальної ліквідності активів підприємства.* – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр з фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Національний університет «Запорізька політехніка», 2023.

Магістерська дипломна робота присвячена дослідженню оцінки рівня реальної ліквідності підприємства та визначенню методів управління нею.

Розглянуто теоретичні питання щодо основ аналізу ліквідності підприємства, здійснено оцінку реальної ліквідності підприємства на прикладі КП «Водоканал» та запропоновано основні напрями підвищення показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

В результаті дослідження, були запропоновані напрямки підвищення ліквідності КП «Водоканал»: визначення оптимального обсягу сировини та матеріалів; встановлення відповідності планів виробництва та планів продажу; забезпечення безперебійності та ритмічності роботи підприємства; управління дебіторською заборгованістю передбачає використання усіх можливих заходів у роботі з дебіторами, починаючи з відмови від укладання угод з дебіторами з високим ризиком і закінчуючи судовими позовами; відмова від капітальних вкладень, що перевищують фінансові можливості підприємства.

**Ключові слова:** ЛІКВІДНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО, АКТИВИ, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЛІКВІДНІ АКТИВИ.

## ANNOTATION

*P.S. Kharchenko. Assessment of the real liquidity of the company's assets.* – Diploma master's degree work.

Diploma master's degree work in the specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. - Department of Finance, Banking and Insurance, National university "Zaporizhzhia polytechnic", 2023.

Diploma master's degree work is devoted to the study of the assessment of the level of real liquidity of the enterprise and the determination of its management methods.

The theoretical questions regarding the basics of the analysis of the company's liquidity were considered, the real liquidity of the company was assessed using the example of KP "Vodokanal", and the main directions for improving the company's liquidity and solvency indicators were proposed.

As a result of the study, directions for increasing the liquidity of KP "Vodokanal" were proposed: determination of the optimal volume of raw materials and materials; establishing compliance of production plans and sales plans; ensuring uninterrupted and rhythmic operation of the enterprise; management of receivables involves the use of all possible measures in working with debtors, starting with refusal to enter into agreements with high-risk debtors and ending with lawsuits; refusal of capital investments that exceed the financial capabilities of the enterprise.

**Keywords:** LIQUIDITY, ENTERPRISE, ASSETS, FINANCIAL REPORTING, LIQUID ASSETS.

## СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Фатюха Н.Г., Харченко П.С. Аналіз ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. Фінансово-економічна безпека України в період воєнного вторгнення. Тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Запоріжжя, 15 червня 2023 р. [Електронний ресурс] / Ред-кол.: С.В. Шарова (відпов. ред.) Електрон. дані. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С.12-14. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

2. Фатюха Н.Г., Харченко П.С. Оцінка ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. *Ефективна економіка*. № . Режим доступу:

# ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВСТУП 10

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 13

1.1. Економічна сутність ліквідності підприємства 13

1.2. Методи та показники для оцінки ліквідності підприємства 21

1.3. Фактори, що впливають на ліквідність підприємства та на управління нею 30

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕАЛЬНОЇ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ КП «ВОДОКАНАЛ» 40

2.1. Загально-економічна характеристика КП «Водоканал» 40

2.2. Аналіз фінансової стійкості КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. 45

2.3. Оцінка ліквідності активів КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. 54

2.4. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. 65

2.5. Факторний аналіз показників ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. 73

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 85

3.1. Міжнародні підходи до удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства 85

3.2. Заходи підвищення рівня ліквідності підприємства 98

ВИСНОВКИ	109
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	114
ДОДАТКИ	120



**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,  
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

КП	-	Комунальне підприємство
ВРУ		Верховна Рада України
КМУ	-	Кабінет Міністрів України
грн.	-	гривень
млн.	-	мільйонів
тис	-	тисяч
в т.ч.	-	в тому числі
і т.д.	-	і так далі
р.	-	рік
рр.	-	роки
с.	-	сторінка
рис.	-	рисунок
табл.	-	таблиця
ін.	-	інші

## ВСТУП

Ліквідність та платоспроможність - основні показники стійкості фінансового становища підприємства. Аналіз ліквідності необхідний як підприємству з метою оцінки та прогнозування фінансових показників, а й інвесторам. Ліквідність та платоспроможність надають позитивний вплив на виконання виробничих планів та виробничих потреб у необхідних ресурсах. Тому актуальність теми полягає в тому, що оцінка ліквідності та платоспроможності є основою ефективного управління підприємством.

Дослідженню теорії та методології фінансового аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Мельник М.В., Панкова В.В., Павлова Л. Н., Пласкова Н.С., Рахматуліна Е. І., Ронова Г.М., Ронова Л.А., Ряховської О.М., Савицької Г.В. тощо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна магістерська робота виконана згідно з темою кафедри фінансів, банківської справи та страхування НУ «Запорізька політехніка» № 05321 «Антикризове управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання в економіці України». Внесок автора полягає у дослідженні ліквідності підприємства та виділенні шляхів її підвищення на КП «Водоканал».

Метою даної роботи є дослідження теоретичних аспектів, виявлення проблем, пов'язаних з аналізом та оцінкою ліквідності та платоспроможності як елементів аналізу фінансового стану підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління ресурсами для забезпечення сталого розвитку досліджуваного підприємства.

В ході роботи встановлено та виконано наступні завдання:

- дослідити теоретичних основ аналізу ліквідності підприємства;
- здійснити аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства на прикладі КП «Водоканал»;

- запропонувати шляхи підвищення рівня ліквідності підприємства

Об'єктом дослідження є ліквідність підприємства: економічні і фінансові показники та критерії їх оцінки (на прикладі підприємства КП «Водоканал»).

Предметом дослідження є методи оцінки ліквідності підприємства.

У процесі виконання магістерської роботи використано такі методи: метод аналізу абсолютних та відносних показників, балансовий метод, вертикальний метод, горизонтальний метод, метод порівняння.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, економічної теорії, законодавчі та нормативні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріали міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси, форми фінансової звітності підприємства.

Елементи наукової новизни: проаналізоване наявне методичне забезпечення діагностики фінансової діяльності підприємств; оцінено ліквідність та платоспроможність підприємства КП «Водоканал»; розробка методів вдосконалення управління підприємством для підвищення його ліквідності.

У процесі дослідження отримано наступні наукові результати. Удосконалено:

- порядок аналізу ліквідності балансу підприємства;
- метод дослідження показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

Дістало подальший розвиток:

- факторний аналіз ліквідності підприємства;
- забезпечення підвищення рівня ліквідності та платоспроможності.

Практична цінність одержаних результатів та новизна полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів щодо вдосконалення управління ліквідністю та покращення ліквідності та платоспроможності підприємства.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення дипломної магістерської роботи були викладені та отримали позитивну оцінку на I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Запоріжжя, 15 червня 2023 р., тези «Аналіз ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-

2022 рр.» та фахової статті «Оцінка ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.» в журналі Ефективна економіка.

Структура та обсяг роботи. Дипломна магістерська робота «Оцінка реальної ліквідності активів підприємства» складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота містить 125 сторінки комп'ютерного тексту, з них 113 сторінок основного тексту, 10 рисунків, 12 таблиць, 61 джерело, 3 додатки.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

#### 1.1. Економічна сутність ліквідності підприємства

В економічних науках виявлення проблем ліквідності завжди приділялася велика увага. Зародження питання актуальності ліквідності під час підприємницької діяльності ми можемо простежити у поглядах великих наукових діячів: меркантиліста – Ж. Воден, який стверджував, що зростання рівня капіталу підприємства, висловлює саме ліквідність; класика – А. Сміта, який співвідніс ліквідність грошових коштів з кількістю товару, яку можна за них придбати; Неокласика - А. Маршалла, якому належить твердження, що гроші, або ліквідність потрібні як засіб для досягнення цілей [5, с. 269].

Термін «ліквідність» від латинського «liquidus» у перекладі означає, що швидко реалізується, текучий тобто ліквідність наділяє той чи інший об'єкт легкістю руху та швидкістю реалізації. В Україні поняття «ліквідитет» було запозичене у німецьких учених і з'явилося наприкінці ХІХ століття, але сутнісно тривалий час не використовувалося. Але активне впровадження зарубіжних ринкових засад та практик в українську економіку у ХХ столітті додали термін «ліквідність» з новим значенням: ліквідність означає легкість трансформування різних цінностей у гроші. Особлива увага приділяється ліквідності за умов ринкових відносин.

Термін «ліквідність» має латинське коріння: ліквідність у оригінальний переклад означає «рідкий» або «плинний». Як правило, ліквідність підприємств означає швидкість руху всіх наявних активів та здатність бізнес-організації своєчасно погашати свої борги [7, с. 347]. У той самий час немає поширеного і популярного поняття «ліквідність підприємства». Слід зазначити, що визначення, розроблені різними дослідниками, не суперечать одне одному, а відбивають пріоритетні аспекти з погляду авторів в оцінці ліквідності підприємства. Під самою ліквідністю розуміється здатність активів підприємства звертатися до коштів.

Розглянемо точки зору різних авторів та вчених про сутність та зміст поняття ліквідності підприємства (табл. 1.1) [53, с. 274].

Таблиця 1.1

### Порівняльний аналіз поняття ліквідності підприємства

Автор	Точка зору
1	2
Пласкова Н.С. [38, с.112]	Здатність компанії перетворювати свої активи на грошові кошти у найкоротші терміни характеризує її високий рівень ліквідності.
Петрова В.І., Петров А.Ю., Кобіщан І.В. [36]	Ліквідність підприємства визначається наявністю оборотних коштів у сумі на оплату короткострокових зобов'язань.
Соколова Я. В. [46]	Коефіцієнти ліквідності оцінюють його оборотний капітал як достатній для оплати короткострокових зобов'язань, навіть якщо умови оплати підлягають поверненню.
Івашківська І.В. [15, с. 151]	Іншими словами, ліквідність компанії, яка розглядається з погляду її здатності генерувати позитивний грошовий потік для її власників, є стратегічною характеристикою якості капіталу, вкладеного в компанію.
Мазуріна Т.Ю., Скамай Л.Г., Гросу В.С. [26]	Ліквідність підприємства означає його здатність швидко і з мінімальною фінансовою втратою, шляхом перетворення його активів (майна) у кошти, що у час відповідають терміну зобов'язання.
Савицька Г.В. [42, с.312]	Ліквідність підприємства є більш загальною, ніж платоспроможність балансу, та пошук коштів платежу включає лише внутрішні джерела (продаж активів).
Ейзенберг Ф.А. [14]	Під ліквідністю підприємства розуміється здатність задовольняти вимоги контрагента як власним коштом, і з допомогою позикових коштів.



1	2
Ковальов В.В. [16, с. 342]	Ліквідність підприємства означає, що підприємство має теоретична сума на оплату короткострокових зобов'язань, попри порушення умов платежу; іншими словами, підприємство є платоспроможним, якщо його поточні активи перевищують його поточні зобов'язання.

Проаналізувавши обрану думку на досліджувану концепцію, можна дійти невтішного висновку, що основний наголос робиться на доступність власних коштів підприємства (оборотних коштів) до теоретичної суми, достатньої виконання їх зобов'язань.

Відмінність наведених вище визначень у тому, що з авторів передбачають погашення заборгованості як за рахунок власних, а й з допомогою залучених коштів. Отже, В.І. Петрова визначає ліквідність як оборотний капітал підприємства на оплату зобов'язань [36].

З викладеного слід, що наведені вище поняття ліквідності доповнюють різні автори.

Ліквідність та платоспроможність підприємства визначаються співвідношенням поточних активів, що є у розпорядженні підприємства (збалансовані активи), до загальної суми наявної заборгованості (пасиви балансу).

Керівники підприємства володіють лише достовірною інформацією про кількість коштів, необхідних для розрахунку з персоналом (заробітна плата), за рахунками до бюджету з фінансовими органами, за позиковими коштами з банків та про товарно-матеріальні цінності з постачальниками. Ця інформація використовується для прогнозування фінансової складової діяльності.

Таким чином, одним з найважливіших показників, що характеризують фінансове становище підприємства, попри її галузь і організаційно-правову форму, є ліквідність.

Ліквідність – це здатність організації нести зобов'язання за своїми короткостроковими боргами. Організацію можна назвати ліквідною, якщо вона може погашати свої короткострокові довго, з допомогою реалізації оборотних активів [54, с. 301].

Ліквідність будь-якого активу - це його здатність перетворюватися на кошти, за допомогою виробничо-технологічного процесу. А ступінь ліквідності активу визначається терміном періоду який може бути зроблено перетворення. Чим термін перетворення коротший, тим вища ліквідність цього виду активів. І чим термін довший, тим ліквідність активу менша. Прийнято вважати під «ліквідними» активи, які споживаються протягом одного виробничого циклу (року).

Під ліквідним підприємством мається на увазі наявність у нього оборотних коштів, у такій кількості, щоб погасити свої короткострокові зобов'язання, навіть із порушенням термінів погашення, обумовлених у договорі чи контракті. Інакше кажучи, ліквідність – це перевага оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями.

Ступінь покриття зобов'язань підприємства активами – ліквідність балансу. За умови, що термін перетворення активів на кошти дорівнює терміну погашення зобов'язань. Ступінь ліквідності балансу визначає платоспроможність підприємства.

Перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами є основною ознакою ліквідності. Чим більше це перевищення, тим з позиції ліквідності підприємство має найбільш сприятливий фінансовий стан.

У разі економічної нестабільності визначення ліквідності балансу ставати дедалі актуальнішим, як і за ліквідації підприємства внаслідок банкрутства. І тут постає питання: чи здатна організація покрити свої заборгованості. Така ситуація виникає, коли необхідно визначити, чи достатньо в організації коштів на розрахунків із кредиторами, тобто здатність погасити заборгованість наявними коштами.

Ліквідність підприємства – наявність на балансі ліквідних коштів (грошових ресурсів та їх еквівалентів розміщених на банківських рахунках, оборотні активи, що швидко реалізуються) [47, с. 69].

Активи можна класифікувати за рівнем ліквідності, тобто. по можливості звернення в готівку.

Розглянемо типові приклади ліквідних активів:

- готівкові фінансові активи,
- вклади організації, що зберігаються на банківських рахунках,
- інвестиційні портфелі (цінні папери),
- оборотні активи, які можна реалізувати у короткостроковій перспективі.

Ліквідність є безумовною платоспроможністю організації та має на увазі рівність між її зобов'язаннями та активами одночасно за двома показниками [43]:

- за сумою,
- за термінами.

Види ліквідності:

- розрахункова ліквідність – це відповідність груп пасиву та активу за термінами їх забезпеченості в умовах правильної роботи компанії;
- поточна ліквідність – це відповідність дебіторській заборгованості та грошових коштів короткостроковим зобов'язанням;
- термінова ліквідність - це здатність компанії до виплат зобов'язань.

Платоспроможність підприємства означає можливість погашення їм у строк та у повному обсязі своїх боргових зобов'язань. Тому основними ознаками неплатоспроможності є [8]:

- наявність достатніх обсягів коштів на поточному рахунку,
- відсутність простроченої заборгованості.

Слід зазначити, що проблема неплатоспроможності підприємства є нагальною на сьогодні. Події останніх років вказують на те, що в Україні кількість збанкрутілих організацій, за оцінками експертів, може суттєво збільшитися. Збільшення індексу неплатоспроможності за прогнозами становитиме 6 відсотків.

У багатьох випадках великі компанії були неплатоспроможними через різні події, фактори та помилки. І тут виникає питання, наскільки великі знання менеджерів таких компаній про клас ліквідності та які елементи ліквідності впливають платоспроможність підприємства.

Можна виділити два ключові елементи, які впливають на характер цієї категорії:

- здатність покривати зобов'язання,
- наявність високоліквідних активів.

Виходячи з цього, керівництво українських компаній має приділяти особливу увагу на ліквідність компанії, оскільки є два ключові фактори, які впливають на економічне та фінансове становище організації на ринку.

Крім того, слід зазначити, що багато економістів мають практичне неправильне розуміння концепції кредитоспроможності та ліквідності балансу активів підприємства. Ліквідність балансу - це ступінь, у якій зобов'язання підприємства покриваються активами, термін погашення яких конвертується в кошти, що відповідають термінам погашення зобов'язань. Платоспроможність підприємства залежить від рівня ліквідності балансу [16].

Завдання аналізу ліквідності балансу виникає під час аналізу фінансового становища підприємства у зв'язку з необхідністю своєчасно оцінити кредитоспроможність підприємства, тобто. його здатність своєчасно і повністю розрахуватися за своїми зобов'язаннями, оскільки ліквідність – це здатність підприємства оплатити свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи свої поточні активи.

Показники ліквідності відповідають інтересам різних зовнішніх користувачів аналітичної інформації. Для постачальників сировини коефіцієнт абсолютної ліквідності є привабливішим.

Банк, який кредитує організацію, звертає увагу на проміжний коефіцієнт ліквідності.

Покупці та акціонери компанії оцінюють ймовірність фінансової стійкості з поточного регулювання ліквідності [1].

Щоб бути ліквідним, підприємство повинне мати велику кількість ліквідних активів. На додаток до балансу, короткострокових інвестицій і акцій, що швидко продаються, також необхідний власний капітал - перш за все, йдеться про статутний капітал.

Інвестиції краще диверсифікувати, щоб їхня ціна не залежала від ситуації на окремих ринках. Щоб збільшити ліквідність, якість активів має бути покращено, оборотний капітал та прибуток мають бути збільшені, а позикові кошти мають бути скорочені. Слід зазначити, що це поняття схожі, вони мають відмінності.

Отже, платоспроможність фірми - це ширше визначення, а ліквідність фірми – має вужче визначення. Але водночас усі ці категорії є частиною загального фінансового становища компанії.

Таким чином, ліквідні активи бухгалтерських балансів підприємства мають пряму залежність від платоспроможності підприємства.

Це можна схематично проілюструвати у вигляді рисунку 1.1 [10].



Рис.1.1 Взаємозв'язок та сутність понять ліквідності та платоспроможності

Як очевидно з рис. 1.1, на першому етапі показано ліквідність активів, яка формує ліквідність балансу. Крім того, ліквідність балансу формує ліквідність всього підприємства, що сприяє відповідному рівню платоспроможності підприємства, тобто його здатності своєчасно та повністю погашати короткострокові та довгострокові зобов'язання перед кредиторами та іншими заінтересованими сторонами [10].

За словами А. Шеремета, платоспроможність підприємства – здатність виконати платіжні зобов'язання під час чи повному обсязі, що впливає умови комерційних угод.

Петрова Л.В. вважає, що платоспроможність - це здатність компанії виконувати свої довгострокові зобов'язання [22]. Навпаки, Бредникова Т.С. вважає, що платоспроможність - це здатність компанії своєчасно і повністю зробити розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями перед контрагентами [22].

Таким чином, платоспроможність є важливою частиною планового фінансового управління будь-якого підприємства. Невиконання зобов'язань може дуже серйозно впливати на підприємство, зокрема виникненню процесу банкрутства. Для підвищення платоспроможності підприємства насамперед необхідно своєчасно проаналізувати його фінансову діяльність.

Платоспроможність безпосередньо пов'язана з можливістю погашення довгострокової заборгованості фізичних чи юридичних осіб, включаючи будь-які пільги. Щоб вважатися платоспроможним, вартість активів підприємства, залежно від компанії чи фізичної особи, має перевищувати суму його боргових зобов'язань. Різні математичні обчислення виконуються у тому, щоб допомогти визначити платоспроможність підприємства.

Інвестори можуть використовувати коефіцієнти для аналізу ліквідності підприємства. Відсотковий коефіцієнт ділить операційну прибуток на відсоткові витрати, отже компанія може показати свою здатність погасити свій борг, і що вищий результат, то вища ліквідність. Співвідношення боргу до активу поділяє борг компанії на вартість її активів, щоб показати, що компанія запозичала надто багато, а нижчий результат свідчить про інше. Інвестиційні ставки показують суму грошей,



яку буде розподілено між відповідними інвесторами після оцінки вартості активів з урахуванням непогашеної заборгованості.

Коефіцієнти платоспроможності змінюються залежно від галузі. Отже, коефіцієнт платоспроможності підприємства слід порівнювати з конкурентами у тій галузі, як робити висновки про отриманий коефіцієнт платоспроможності підприємства. Якщо коефіцієнти платоспроможності підприємства вказують на низьку платоспроможність, ніж у середньому у галузі, ці підприємства мають фінансові проблеми своєї діяльності [21, с.171].

Деякі події можуть створити ризик для платоспроможності компанії. У разі бізнесу очікуване закінчення терміну дії патенту може призвести до ризику неплатоспроможності, оскільки це дозволить конкурентам виробляти продукт, що призведе до втрати відповідного роялті. Крім того, зміни деяких правил, які безпосередньо впливають на здатність компанії продовжувати свою діяльність, можуть представляти додатковий ризик. Як юридичні, і фізичні особи можуть зіштовхнутися з проблемами платоспроможності, якщо після судового розгляду їм буде винесено рішення суду.

Підсумовуючи вивченим визначенням ліквідності та платоспроможності з урахуванням поточної економічної ситуації в Україні в умовах невизначеності, можна сказати, що ліквідність та платоспроможність організації – це наявність у компанії власних коштів, за допомогою яких вона здатна розплачуватись за своїми зобов'язаннями, а також залучати кошти з боку.

## **1.2. Методи та показники для оцінки ліквідності підприємства**

Ліквідність компанії впливає з її надходжень: вона акумулюється як залишок коштів, і підприємство використовує його для виплат [24]. Для оцінки ліквідності можна використовувати такі методи [25]:

- структурний аналіз змін балансу активів та пасивів, тобто аналіз ліквідності балансу;

- розрахунок фінансових коефіцієнтів ліквідності;
- аналіз грошових потоків за звітний період.

Аналіз ліквідності балансу заснований на абсолютних показниках порівняння активів за ступенем їх ліквідності та порядком зменшення ліквідності, із зобов'язаннями за пасивами, згрупованими за строками погашення та в порядку зростання строків.

Залежно від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення на кошти, активи підприємства поділяються на такі групи [24]:

- А-1 - найбільш ліквідні активи - включає всі грошові і короткострокові фінансові вкладення підприємства;
- А-2 - активи, що швидко реалізуються: готова продукція, відвантажені товари та дебіторська заборгованість з терміном погашення 12 місяців.

Ліквідність цієї групи оборотних активів залежить від своєчасності доставки, підготовки банківських документів, швидкості платіжних документів у банках, попиту на продукт, його конкурентоспроможності, платоспроможності клієнтів, способів оплати та інших чинників.

- А-3 - повільно реалізовані активи - виробничі запаси та незавершене виробництво, оскільки знадобиться великий термін для перетворення їх у готову продукцію, а потім у готівку;

- А-4 - активи, що важко реалізуються - основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво.

Пасиви балансу групуються за рівнем терміновості їх оплати:

- П-1 - найбільш термінові зобов'язання - до них належить кредиторська заборгованість та кредити банку, терміни повернення яких настали;
- П-2 – середньострокові зобов'язання – короткострокові кредити банку та позикові кошти;
- П-3 - довгострокові зобов'язання - довгострокові кредити та позики;

- П-4 - власний (акціонерний) капітал, який постійно у розпорядженні підприємства.

Для визначення ліквідності балансу слід зіставити підсумки наведених груп з активу та пасиву. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо мають місце такі співвідношення (формула 1.1):

$$A1 \geq П1, A2 \geq П2, A3 \geq П3, A4 \leq П4, \quad (1.1)$$

де А – актив балансу;

П – пасив балансу.

Виконання перших трьох нерівностей обов'язково вимагає виконання четвертої нерівності, тому практично важливо порівняти результати перших трьох груп з погляду активів та пасивів. Четверта нерівність за своєю суттю «збалансована» і має глибоке економічне значення: її реалізація демонструє дотримання мінімальних умов фінансової стійкості - підприємство має власний оборотний капітал. Також представимо аналіз ліквідності у таблиці 1.2 [27, с. 198].

Таблиця 1.2

### Аналіз ліквідності підприємства

Аналіз ліквідності	Оцінка платоспроможності
1	2
$A1 > П1$	Підприємство може погасити свої безпосередні термінові зобов'язання повністю ліквідними активами
$A2 > П2$	Підприємство може розглянути короткострокові зобов'язання перед кредиторами з активами, що швидко реалізуються.
$A3 > П3$	Організація може погасити довгострокові позики, використовуючи активи, що повільно реалізуються.

1	2
A4>П4	Ця нерівність автоматично виконується, якщо виконуються всі три нерівності. Підприємство має високий рівень ліквідності та може погасити свої зобов'язання різними видами зобов'язань.

У випадку, якщо одна або кілька системних нерівностей мають протилежний знак, на відміну від нормативного варіанта, ліквідність балансу відрізнятиметься від абсолютного значення.

Ліквідні активи компанії включають усі активи, які можуть бути конвертовані в кошти за короткий період часу для погашення кредиту.

Типові приклади ліквідних засобів [27, с. 252]:

- готівкові фінансові активи,
- вклади, що зберігаються на рахунках організації у банку,
- інвестиційні портфелі (цінні папери),
- оборотні кошти, які можуть бути реалізовані у короткий термін.

Розглянемо розрахунки показників ліквідності:

Коефіцієнт поточної ліквідності підприємства.

Насправді до розрахунку коефіцієнта ліквідності підприємства приймається кілька варіантів, кожен із яких надає менеджерам важливу інформацію про фінансовий стан організації бізнесу у конкретний час.

Кожне розраховане співвідношення відповідає тому чи іншому виду ліквідності підприємства.

Ліквідність - це ставлення оборотних активів до поточних кредитів початку і поклада край звітний період (календарний рік) [13, з. 28].

Коефіцієнт поточної ліквідності є показником того, чи може підприємство погасити свою поточну заборгованість, використовуючи наявні кошти.

Якщо коефіцієнт поточної ліквідності менше одиниці, це може означати, що компанія нестабільна. Коефіцієнт поточної ліквідності вважатимуться нормальним, якщо його значення перевищує 1,5.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) можна розрахувати за такою формулою:

$$K_{\text{покр}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{\text{Ф.№ 1,р.1195}}{\text{Ф.№ 1,р.1695}}. \quad (1.2)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності

Здатність підприємства погашати короткострокові кредити, використовуючи середні та більш високі активи, відображена та показує, як матеріальні та дебіторські ресурси можуть бути швидко конвертовані у кошти [18, с. 122].

Коефіцієнт швидкої ліквідності можна розрахувати за такою формулою:

$$K_{\text{шв.лікв.}} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{\text{Ф.№ 1,р.1195} - \text{р.1100}}{\text{Ф.№ 1,р.1695}}. \quad (1.3)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відноситься до відношення всіх фінансових активів організації, а також її грошових вкладень до поточної заборгованості. Можемо розрахувати цей коефіцієнт за такою формулою:

$$K_{\text{абс.лікв.}} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{\text{Ф.№ 1,р.1165}}{\text{Ф.№ 1,р.1695}}. \quad (1.4)$$

Нормою вважається значення коефіцієнта щонайменше 0,2.

Ліквідність може мати пріоритет над типом оборотних активів для підприємства: важко реалізованих.

Коефіцієнт ліквідності дозволяє робити припущення про те, чи буде погашено кредит достроково. Нормальні значення перебувають у діапазоні 0,2 - 0,3.

Загальний коефіцієнт ліквідності підприємства.

Його метою є об'єктивна оцінка забезпеченості підприємства обіговими коштами.

Він розраховується як співвідношення реальної вартості оборотних активів та короткострокових зобов'язань [16].

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості розраховується за формулою:

$$K_{\text{деб./кред.}} = \frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Поточна кредиторська заборгованість}} = \frac{\text{Ф.№ 1,сума р.1125-1155}}{\text{Ф.№ 1,р.1695}}. \quad (1.5)$$

При розрахунку цього показника від загальної кількості оборотних активів краще відняти суму податку на додану вартість вартості купівлі та суму майбутніх (майбутніх) витрат. Зобов'язання може бути сплачено з відстроченого доходу для майбутніх платежів та витрат. Цей показник допомагає визначити частку оборотних активів, що може покрити боргові зобов'язання. Вартість оборотних активів має бути як мінімум удвічі більшою за вартість боргових зобов'язань.

З одного боку, постійне зростання ліквідності забезпечує виживання компанії у період кризи. З іншого боку, це один із найважливіших показників для інвесторів та партнерів. В результаті якого вони визначають свої ризики співпраці з цим підприємством.

Для кожного менеджера важливо знати, як покращити платоспроможність та ліквідність компанії, незалежно від регіону, в якому знаходиться бізнес.

Нижче наведено кілька рекомендацій, які допоможуть керівникам збільшити ліквідність підприємства. Вони ставляться до певних груп чинників, яких залежить значення показника ліквідності.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності – відображає здатність підприємства відновити поточний рівень ліквідності за 6 місяців.

Формула для розрахунку коефіцієнта платоспроможності виглядає так:

$$K_{\Pi} = \frac{K_{\text{покр.к}} + \frac{6}{T} \times (K_{\text{покр.к}} - K_{\text{покр.п}})}{K_{\text{норм}}}, \quad (1.6)$$



де  $K_{\Pi}$  - коефіцієнт відновлення платоспроможності підприємства;  
 $K_{\text{покр.п}}$  – коефіцієнт поточної ліквідності на початку звітної періоду;  
 $K_{\text{покр.к}}$  – коефіцієнт поточної ліквідності наприкінці звітної періоду;  
 $K_{\text{норм}}$  – нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності, дорівнює 2;  
 $T$  – аналізований звітний період.

Якщо коефіцієнт більше 1, це означає, що компанія має реальна можливість сплатити кредит протягом наступних 6 місяців. Якщо результат менший за 1, динаміка індикатора поточної ліквідності з початку року до звітної дати показує, що немає реальної необхідності відновити платоспроможність компанії в найближчому майбутньому.

Слід скасувати, що коефіцієнт відновлення платоспроможності вважатимуться досить надійним показником. Він заснований на аналізі поточної тенденції коефіцієнта ліквідності лише у двох точках (на початку року та наприкінці звітної періоду), що робить такий прогноз дуже нестійкими не є точними прогнозом динаміки платоспроможності. Надійний результат дає лінійний тренд протягом 4 чи більше циклів.

Коефіцієнт втрати платоспроможності - відбиває можливість погіршення платоспроможності підприємства через 3 місяці. Формула для розрахунку цього показника виглядає так:

Коефіцієнт втрати платоспроможності підприємства. Формула розрахунку за балансом:

$$K_{\text{ВП}} = \frac{K_{\text{покр.к}} + \frac{3}{T} \times (K_{\text{покр.к}} - K_{\text{покр.п}})}{K_{\text{норм}}}, \quad (1.7)$$

де  $K_{\text{ВП}}$  - коефіцієнт втрати платоспроможності підприємства;  
 $K_{\text{покр.п}}$  – коефіцієнт поточної ліквідності на початку звітної періоду;  
 $K_{\text{покр.к}}$  – коефіцієнт поточної ліквідності наприкінці звітної періоду;  
 $K_{\text{норм}}$  – нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності, дорівнює 2;

T – аналізований звітний період.

Якщо коефіцієнт втрати платоспроможності менше 1, що вказує на реальний ризик втрати платоспроможності для підприємства, це має вирішальне значення. За поточної динаміки коефіцієнта поточної ліквідності, що склався через 3 місяці з початку звітнього року, його значення може знизитися до 2 і стати незадовільним.

Коефіцієнти платоспроможності вимірюють здатність підприємства погашати довгостроковий борг і відсотки цього боргу. Коефіцієнт платоспроможності як частину аналізу фінансових коефіцієнтів допомагає власнику бізнесу визначити шанси на виживання компанії. Коефіцієнти платоспроможності іноді плутають із коефіцієнтами ліквідності. Обидва оцінюють фінансовий стан компанії.

Однак коефіцієнт платоспроможності вимірює довгостроковий борг компанії, оцінюючи її довгостроковий борг та відсотки по ньому; ліквідність визначає короткострокову здатність підприємства покривати поточні зобов'язання та швидко конвертувати активи у кошти.

Коефіцієнт платоспроможності є привабливим для довгострокових кредиторів та акціонерів. Ці групи зацікавлені у здоров'ї та виживанні комерційних компаній. Іншими словами, коефіцієнти платоспроможності мають довести, що комерційні підприємства можуть обслуговувати свої борги чи сплачувати відсотки за кредитом, і навіть погашати основну суму [20].

Коефіцієнт платоспроможності також допомагає власнику бізнесу уникнути зниження рівня, що може призвести до потенційного банкрутства. У міру того, як ставлення боргу до активів зростає, ймовірність банкрутства також зростає, оскільки компанія все більше фінансується за рахунок заборгованості, а не джерела капіталу.

Існує кілька різних показників платоспроможності, деякі з яких є технічними та в основному використовуються для корпоративних аудиторів або аналітиків, інші легко оцінюються та становлять особливий інтерес для професійних бухгалтерів, власників бізнесу та акціонерів. Ось деякі з цих ключових показників платоспроможності.

Ставлення загального боргу сукупним активам показує, яка частина бази активів підприємства фінансується з допомогою боргу. Якщо коефіцієнт заборгованості фірми 0,5 це означає, що зобов'язання становлять 50% від власного капіталу, капітал підприємства вдвічі перевищує її борг.

Співвідношення акцій пояснює, скільки компанія винна своїм інвесторам. Коефіцієнт капіталу розраховується шляхом розподілу загального капіталу загальні активи. Він відповідає на ключове, але дуже важливе питання: скільки залишиться для інвесторів, якщо компанія піде з бізнесу після виконання всіх своїх зобов'язань.

Отримані відсотки вимірюють здатність підприємства виконувати свої довгострокові боргові зобов'язання. Це залежить від розподілу корпоративного доходу від податку на прибуток та прибуткового податку (зазвичай зменшеного на ЕВІТ (Earnings Before Interest and Taxes) – прибуток до відрахування відсотків та податків) від процентних витрат за довгостроковим боргом [20].

Щоб оцінити коефіцієнт платоспроможності підприємства, необхідно порівняти його із середнім показником по галузі. Один із швидких способів отримати оцінку ліквідності компанії – порівняти їх з аналогічним співвідношенням для деяких домінуючих гравців на чинному ринку діяльності компанії.

Відносно незначне відхилення співвідношення домінуючих гравців показує обмежену платоспроможність, що викликатиме побоювання для підприємства.

Виявивши за допомогою аналізу ліквідності та платоспроможності всі проблеми та причини неплатоспроможності чи неліквідності, підприємство може усунути ситуацію, що виникла. Існує значна кількість різних заходів, щоб збільшити ліквідність і платоспроможність підприємства, цим поліпшивши його фінансове положення. Підприємству необхідно стежити за витратами, потрібно стимулювати обсяги продажу, наприклад, за рахунок зниження ціни та підвищення якості продукції, можливий продаж зайвого обладнання та матеріалів [2, с.272].

Також причинами неплатоспроможності можуть стати неефективне управління із заборгованостями, невчасна оплата послуг постачальників та підрядників. При правильному управлінні заборгованістю фінансовий стан організації не погіршуватиметься.

Крім того, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства попередить про ризик банкрутства організації, та зможе допомогти виявити причини виникнення цього ризику та усунути цю проблему.

Таким чином, відмова від кредитів та позик, а також підвищення прибутку, підвищить платоспроможність та фінансову стійкість компанії, покращить фінансовий стан підприємства. У цілому нині, фінансова стійкість, фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від ефективності застосування всіх видів активів, від швидкості обороту коштів, вкладених у поточні активи. Платоспроможність і ліквідність підприємства надають величезний вплив на фінансовий стан, на його діяльність надалі. Тому необхідно регулярно проводити аналіз ліквідності та платоспроможності, здійснювати контроль за платіжними обов'язками організації.

### **1.3. Фактори, що впливають на ліквідність підприємства та на управління нею**

Поточні події у світовій економіці показують, наскільки актуальні питання управління платоспроможністю та управління ліквідністю. Сьогодні більшість підприємств неспроможні за офіційними фінансовими показниками. Платоспроможність організації є важливим показником як самої організації, так інших організацій і держави.

Якщо підприємство платоспроможна, з нею вигідно співпрацювати і є прибутковою. Іншими словами, якщо організація своєчасно виконує свої зобов'язання, вона не матиме заборгованості перед іншими контрагентами.

У свою чергу організації-контрагенти зможуть відповідати за своїми зобов'язаннями в строк [22].

Виділимо фактори, що визначають ліквідність підприємства:

- прибутковість діяльності (величина власного капіталу);

- інвестиційні вкладення (величина необоротних активів);
- фінансова політика (короткострокові зобов'язання);
- ефективність управління оборотним капіталом (оборотні;
- активи, короткострокові зобов'язання).

Платоспроможність компанії утворюється з наступних факторів:

- наявність активів, а саме грошових коштів та майна, яких буде достатньо для погашення наявних у компанії зобов'язань;

- достатній ступінь наявних в організації активів, щоб при необхідності була можливість у найкоротші терміни перевести їх у гроші для погашення наявних зобов'язань.

Платоспроможне підприємство здатне конкурувати з іншими підприємствами у залученні капіталу, отриманні банківських кредитів та державної підтримки, у відборі постачальників та відборі висококваліфікованого персоналу. Платоспроможність - це цінність незалежності підприємства від раптових коливань ринку України та ризику банкрутства, що виправдано у поточному українському діловому середовищі, тоді як волатильність обмінного курсу та економічні санкції мають значний вплив на діяльність українських компаній.

Дослідження платоспроможності підприємств ґрунтується на необхідності вирішення найважливіших питань щодо подолання бізнес-кризи та створення умов для сталого розвитку в майбутньому.

Важливим кроком у процесі антикризового управління є виявлення системи чинників, які впливають платоспроможність організації бізнесу, та його подальший аналіз. У сучасній фінансово-економічній літературі різниця між двома основними групами факторів ліквідності нормальна: внутрішня та зовнішня (рисунк 1.2) [30].

Зовнішні чинники платоспроможності комерційної організації є незалежними від підприємства чинниками. Зовнішнє середовище підприємства постійно змінюється.

Оскільки здатність компанії справлятися з поточними змінами довкілля є одним із найважливіших складових її успіху над ринком, особливу увагу слід приділити аналізу та оцінці зовнішніх чинників у процесі антикризового управління.

При аналізі впливу зовнішніх факторів на платоспроможність організації розглядаються, по-перше, ключові зовнішні чинники, які важливі для конкретної компанії, а по-друге, необхідність їх виявлення та оцінки управлінських здібностей.

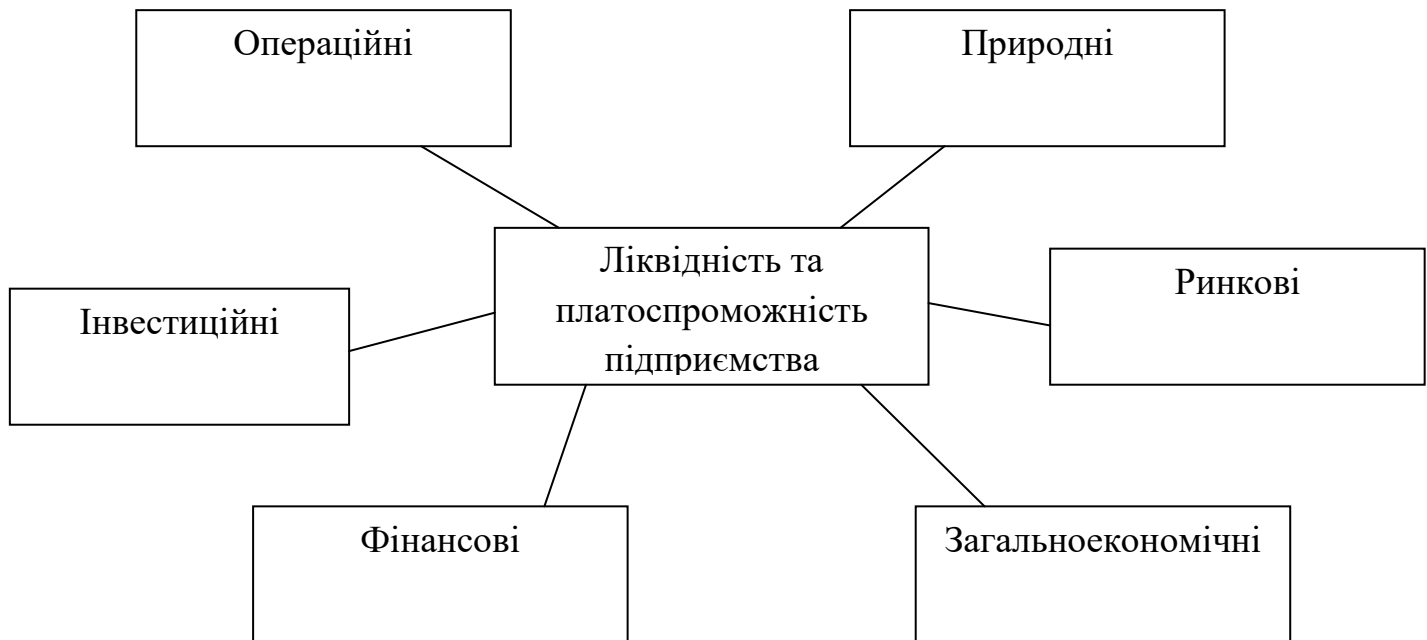


Рис.1.2 Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на платоспроможність комерційної організації

У цілому нині, зовнішні чинники діляться на групи, відбиті рисунку 1.3.

У загальному вигляді фактори докільця поділяються на 3 основні групи [24]:

- загальноєкономічні фактори;
- ринкові чинники;
- природні фактори.

Вплив різноманітних чинників в розвитку підприємства протягом тривалого є актуальною проблемою нею.

Серед усіх чинників більшою мірою впливають загальноєкономічні, на які необхідно звернути увагу в прогнозуванні діяльності компанії. Ринкові чинники грають значної ролі. Вони являють собою набір індикаторів, явищ і процесів, які формують і визначають функціонування ринкових механізмів.

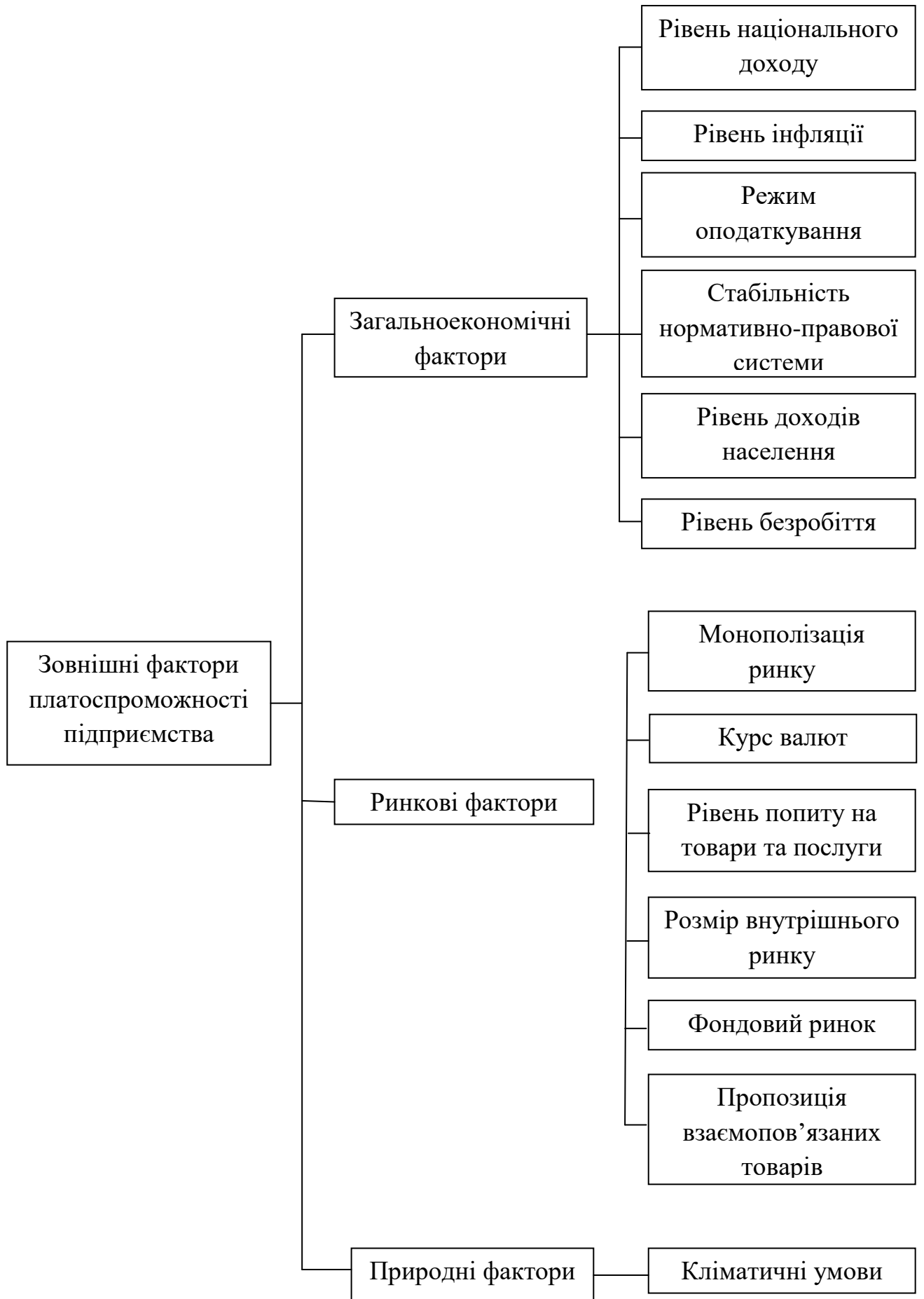


Рис.1.3. Чинники довкілля, які впливають платоспроможність комерційної організації

Природні чинники включають кліматичні умови, топографію, геологічну будову кар'єрів, види з корисними копалинами, їх запаси тощо. Для деяких підприємств це також може відігравати важливу роль.

Тому здатність організації виконувати поточні зобов'язання є важливою для всіх користувачів фінансової звітності. Також важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав потребам ринку, оскільки компанія може збанкрутувати.

Відсутність фінансової стійкості, брак коштів для розвитку виробництва та надмірна фінансова стабільність можуть перешкоджати розвитку підприємства, тягарю та ресурсам. передбачає перевищення.

Таким чином, ліквідність компанії - це наявність у балансі ліквідних активів (ліквідні активи, вкладені у банківські рахунки, короткострокові оборотні активи).

Платоспроможність підприємства - це здатність своєчасно чи повному обсязі виконувати платіжні зобов'язання, що впливає умови комерційних угод.

Ліквідність та платоспроможність створюють конкурентні переваги над іншими компаніями.

Платоспроможність визначає сприяння сталому розвитку, зокрема залученню інвестицій, отриманню позичок, переваги перед постачальниками, при виборі висококваліфікованого персоналу і т.д.

Платоспроможність забезпечується достатньою кількістю ліквідних активів, з допомогою яких можна швидко погасити термінові зобов'язання. Компанія завжди повинна мати грошові резерви та короткострокові інвестиції.

В даний період досить великий відсоток українських організацій перебувають у досить важкому економічному та загальному фінансовому становищі. Нестійкі світові ринки, зміна нормативно-правових умов, а також удосконалення нових фінансових продуктів зробили управління зобов'язаннями та активами одним із найважливіших завдань підприємств [33].

Ефективне управління фінансовими ресурсами є однією з основних проблем сьогодні, які потребують вирішення вітчизняними підприємствами [42].

Як основні причини, що призводять організацій у стан неплатоспроможності виділяють такі як: завищені відсоткові ставки за кредитами та позиками, підвищені



ставки податків, а також взаємна несплата рахунків між компаніями, що співпрацюють.

Згідно з висловлюваннями Є. Н. Гладковської [22], головним показником банкрутства організації, що наближається, виступає призупинення всіх наявних на даний момент платежів, а також відсутність можливості оплати розрахунків з кредиторами протягом наступних трьох місяців, починаючи з дня настання термінів оплати, встановлених договорами.

На думку автора, як причини неплатоспроможності можна виділити невиконання плану виробництва та реалізації товарів, збільшення собівартості продукції, невиконання плану прибутку, і як наслідок цього, дефіцит власних оборотних засобів організації.

Проте, відповідно до думки Г.В. Савицької [44], причиною зміни платоспроможності в негативний бік може бути нерозумне і недоцільне управління оборотними активами підприємства, наприклад, вкладення фінансових ресурсів у дебіторську заборгованість із терміном оплати, надмірна купівля зайвих в організації запасів товарів.

Л.В. Донцова вважає, що причиною неплатоспроможності компанії може виступити несплата податкових виплат у встановлені терміни, тим самим призводячи до штрафів та виплат санкцій.

На думку Ю. М. Захарової свідченням неплатоспроможності є присутність у фінансовій звітності компанії таких «хворих» статей як:

- «Збитки»;
- «Кредити та позики, не погашені у строк»;
- «Прострочена кредиторська заборгованість»;
- «Векселі видані прострочені».

Необхідно зазначити, що останній пункт не завжди є вірним, і на це є кілька причин. По-перше, підприємства-монополісти можуть навмисно не дотримуватися термінів та умов договорів, укладених з постачальниками та підрядниками. Цьому є просте пояснення, яке полягає в тому, що багато організацій вважають абсолютно нормальним диктувати свої умови іншим. Автор вважає, що зараз саме така

обстановка сформувалася у взаєминах між великими компаніями. По-друге, в умовах інфляції погано продумані та некоректно складені контракти на видачу кредитів та позичок можуть спровокувати підприємства на їх недотримання та оплату штрафних виплат грошовими, що знецінюються грошовими засобами.

На думку П.А. Смирнова, попри все, економічне становище компанії щодо наявності власних фінансових ресурсів, тобто загальне фінансове становище, вкрай мінливе. Якщо сьогодні організація є платоспроможною, завтра її стан може радикально змінитися. Наприклад, якщо настає період оплати кредитних заборгованостей, але в рахунку організації немає коштів через несвоєчасного надходження платежу попередньо поставлені товари, підприємство може стати неплатоспроможним з причин фінансової недисциплінованості своїх дебіторів. Навіть незважаючи на те, що організація має ліквідний баланс і повні можливості залучення позикових ресурсів [38, с.158].

Якщо затримка надходження платежу має короткостроковий чи довільний характер, стан організації у плані платоспроможності може змінитися в позитивну сторону. Проте не варто виключати можливості виникнення менш сприятливих варіантів подальшого розвитку [11, с.336].

Подібні обставини найчастіше виникають у комерційних підприємствах, які виходячи з тих чи інших підстав, не підтримують достатній обсяг резервних грошових ресурсів на розрахунковому рахунку.

Слабке і нестійке економічне становище підприємств, поруч із високим значенням кредиторської заборгованості варто як одну з найголовніших проблем у роботі організацій. Внаслідок цього, Є.В. Чернишова наголошує, що ефективна схема надання державної допомоги та реструктуризація заборгованостей організацій має гостру необхідність в даний час. Виходячи з думки автора, мета даної допомоги – це надання, виходячи з підтримки як держави, так і регіонів, можливостей подальшого розширення виробництва товарів, які є конкурентоспроможними на ринку, а також реструктуризації заборгованості за кредитами, що дозволить відновити платоспроможність організації та зміцнити її загальне фінансове становище. Оскільки за своїм економічним становищем та загальною

результативністю виробництва всі організації різноманітні, автор вважає, що програми підтримки та надання допомоги підприємств також необхідно формувати з різним економічним змістом.

Грунтуючись на судженні Є.В. Чернишової, всі наявні нині підприємства, з їх економічного становища, можна розділити втричі основні групи:

- організації, які мають збитків;
- організації, що несуть за своєю поточною діяльністю фінансові збитки, проте здатні їх усунути та відновити платоспроможність;
- організації, що зазнають фінансових збитків, і нездатні власними силами їх усунути, а також покрити кредиторську заборгованість, що є [20].

Є.В. Чернишова вважає, що проекти з фінансової підтримки організацій необхідно розробляти окремих груп, враховуючи характерні риси підприємств і певні події.

Щодо підприємств, що належать до першої групи, які благополучно та ефективно здійснюють свою виробничу та фінансову роботу, а також не мають прострочених заборгованостей, державна допомога, насамперед, має бути спрямована на стабілізацію цін, та страхування від негативних обставин та ризиків. Для інших підприємств цієї категорії, мають прострочені заборгованості, існує необхідність розробки заходів та заходів, сприяють подальшого розвитку, підвищення доходів, реструктуризації боргів, і навіть відновлення платоспроможності. У підсумковому результаті для компаній, що належать до першої групи програма повинна гарантувати подальший сталий розвиток, розширення виробництва та збільшення конкурентоспроможності. Для компаній, що належать до другої групи, необхідно розробити програми надання державної фінансової підтримки та фінансового оздоровлення. Для таких організацій особливо актуальними вважаються такі заходи, як зменшення витрат на виробництво, отримання державних та регіональних дотацій на розвиток виробництва, реструктуризація заборгованості тощо.

До особливої третьої групи слід відносити збиткові компанії. яких практично згорнуто основне виробництво, існує нестача техніки, а також основних та

оборотних активів. Такі підприємства вважаються неконкурентоспроможними, а також такими, що мають великі борги. Для організацій третьої групи слід розробити програми виробничої та загально-соціальної підтримки, які крім розширення і вдосконалення виробництва передбачали пом'якшення соціальних наслідків банкрутства, або зміни власника. Це є одним із найважчих завдань, тому що для подібних організацій необхідні суттєві фінансові засоби для надання підтримки та подальшого розвитку.

В якості основних причин неплатоспроможності можна виділити: невиконання плану з виробництва та реалізації продукції, підвищення її собівартості, невиконання плану прибутку та як результат нестача власних джерел самофінансування підприємства; неправильне використання оборотного капіталу: відволікання коштів у дебіторську заборгованість, вкладення у надпланові запаси та інші цілі, які тимчасово не мають джерел фінансування; високий рівень оподаткування, штрафних санкцій за несвоєчасну сплату податків може стати однією з причин неплатоспроможності суб'єкта господарювання [17, с.106].

У стані нестійкого фінансового стану платоспроможність підприємства змінюється за допомогою оптимізації структури активів та пасивів, а також за допомогою аргументованого зниження обсягу запасів та товарів на складі. З метою зниження фінансової напруги, підприємству слід визначити причини раптового зниження платоспроможності, а також підвищення запасів виробництва, незавершеного виробництва, готової продукції [29].

Оцінка платоспроможності є частиною механізму загального управління фінансами підприємства [42].

Варто зазначити, що найчастіше власних джерел фінансування фірми може бути недостатньо для покриття всіх фінансових потреб, або це менш вигідно, тому компанії вдаються до інших засобів: випуск облігацій, банківські короткострокові і довгострокові кредити, кредити постачальників та інші [54, с.191].

Через виникнення якісних змін у теперішній підприємницької діяльності кожному підприємству слід здійснювати комплекс заходів щодо підвищення платоспроможності. Також необхідно вдосконалювати традиційні підходи до

проведення аналізу платоспроможності підприємства з метою чіткого прогнозування подальшого фінансового розвитку підприємства та здійснення оцінки ризиків, що мають шанс зменшити платоспроможність компанії.

## РОЗДІЛ 2

### ОЦІНКА РЕАЛЬНОЇ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ КП «ВОДОКАНАЛ»

#### 2.1. Загально-економічна характеристика КП «Водоканал»

Комунальне підприємство «Водоканал» є правонаступником майнових прав та обов'язків Державного комунального підприємства «Водоканал» та засновано на підставі розпорядження міськвиконкому Запорізької міської Ради народних депутатів від 03 вересня 1993 року № 1375р та діє відповідно до Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими чинними нормативно-правовими актами [31].

Повне найменування Підприємства українською мовою: Комунальне підприємство «Водоканал»

Повне найменування Підприємства англійською мовою: Municipal Water and Waste Water Enterprise Zaporizzhia «Vodokanal».

Скорочене найменування Підприємства українською мовою: КП «Водоканал»

Скорочене найменування Підприємства англійською мовою: MWWWEZ «Vodokanal».

Місцезнаходження Підприємства: 69002, Україна, м. Запоріжжя, вул. Святого Миколая, будинок. 61 [39].

Власником Підприємства є територіальна громада Запоріжжя в особі Запорізької міської ради.

Засновником та Органом до сфери управління якого входить Підприємство є Запорізька міська рада.

Підприємство у своїй діяльності підзвітне та підконтрольне Запорізькій міській Раді.

Органом управління майном є Департамент із управління житлово-комунальним господарством Запорізької міської ради.

Основний вид діяльності: 36.00 Забір, очищення та постачання води.

Інші види діяльності:

- 85.32 Професійно-технічна освіта.
- 85.59 Інші види освіти, н.в.і.у.
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт.
- 35.11 Виробництво електроенергії.
- 35.30 Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря.
- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель.
- 37.00 Каналізація, відведення й очищення стічних вод [39].

Метою діяльності КП «Водоканал» є отримання прибутку за рахунок підприємницької діяльності, та на цій основі - задоволення соціально-економічних інтересів товариства та трудового колективу.

Предметом діяльності КП «Водоканал» (Підприємства) є [31]:

- забезпечення безперебійної постачання населенню, підприємствам, організаціям міста та області питної води відповідно до існуючого Державного стандарту та з переданими в експлуатацію Підприємству параметрами мереж та споруд;

- забезпечення постачання населення, підприємств, організацій міста та галузі технічної води згідно з існуючим Державним стандартом;

- забезпечення водовідведення та очищення господарсько-побутових стоків відповідно до параметрів мереж та споруд та правил прийому стічних вод у систему каналізації;

- визначення перспективи розвитку та вдосконалення водопровідно-каналізаційного господарства міста з метою найбільш повного задоволення потреб населення у наданні послуг з постачання води та відведення стоків;

- розробка та здійснення організаційно-технічних заходів щодо покращення якості води та очищення стоків;

- впровадження у технологічні та виробничі процеси нової техніки, сучасного обладнання для підвищення продуктивності праці та зниження норм витрати сировини, матеріалів, палива, електроенергії;

- здійснення науково-технічних досліджень, експериментальних та дослідних розробок за своїми напрямками діяльності;
- використання досягнень у галузі науки та техніки з водопостачання та каналізації для вирішення екологічних проблем;
- виробництво та ремонт засобів вимірювання та контролю; виготовлення та ремонт техніки, обладнання, вимірювальних приладів, а також розробка проектно-кошторисної документації для власних потреб, потреб інших підприємств, організацій та приватних осіб;
- здійснення навчання, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації працівників та інших осіб відповідно до чинного законодавства України;
- здійснення проектування, монтажу охоронної сигналізації, систем протипожежного водопостачання, протипожежної охорони, оповіщення під час пожежі;
- виготовлення та реалізація органомінеральних добрив на основі опадів стічних вод місцевих очисних споруд каналізації;
- будівництво та ремонт будівель та споруд виробничого призначення, об'єктів соціально-побутового призначення та житлового фонду, виконання санітарно-технічних робіт;
- надання транспортних послуг організаціям, підприємствам та громадянам;
- здійснення торговельно-посередницької діяльності та організації робіт з матеріально-технічного забезпечення за наявності ліцензії;
- організація мереж громадського харчування (їдальня, кафе); виробництво та забезпечення населення товарами народного споживання, продуктами харчування;
- роздрібна торгівля продовольчими та непродовольчими групами товарів;
- реалізація вино-горілчаних та тютюнових виробів за наявності ліцензії;
- організація виставок, виставок-продажів, ярмарки;
- консультативно-інформаційне обслуговування;
- виробництво та збут будівельних матеріалів, конструкцій та виробів (виробництво сталевих та алюмінієвих будівельних конструкцій та виробів, виробництво збірних залізобетонних конструкцій та виробів);



- виробництво та сервісне обслуговування систем та засобів, виконання робіт, надання послуг, які забезпечують технічний захист інформації;

- видавнича та рекламна діяльність;

- зовнішньоекономічна діяльність відповідно до чинного законодавства України;

- проведення торговельно-посередницьких операцій з товарами та послугами як на території України, так і за її межами;

- торговельна діяльність, у тому числі шляхом утворення мережі оптової та роздрібною торгівлі на території України та за її межами:

а) у сфері роздрібною торгівлі щодо реалізації продуктів харчування та харчових добавок, предметів гігієни та санітарії, косметично парфумерних виробів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, товарів побутової хімії;

в) у сфері громадського харчування щодо реалізації продуктів харчування та харчових добавок, алкогольних напоїв, тютюнових виробів;

- торговельна діяльність з використанням електронних засобів зв'язку відповідно до чинного законодавства України;

- закупівля сільськогосподарської продукції з оплатою готівкою;

- реалізація власних, придбання вітчизняних та зарубіжних технологій, ліцензій, технічної документації, ноу-хау, їх доопрацювання, промислове освоєння та реалізація зацікавленим особам;

- надання інформаційних, патентно-ліцензійних, транспортних та інших видів послуг юридичним та фізичним особам (українським та іноземним);

- надання послуг з обслуговування та ремонту транспортних засобів;

- монтаж, обслуговування та обслуговування обладнання промислового та загального призначення;

- пошук, розвідка та експлуатація підземних вод для господарсько-питного водопостачання;

- діяльність арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів);

- проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських та проектних робіт самостійно або із залученням співвиконавців;

- проектні роботи (розробка містобудівної документації, архітектурне проектування, будівельне проектування та конструювання, проектування інженерних мереж та систем, розробка спеціальних розділів проектів, технологічне проектування, експертиза проектної документації та ін.);

- будівництво житла та інших об'єктів соціально-побутового призначення;

- промислове будівництво;

- інжинірингові роботи у будівництві (функції генерального розробника та підрядника, обстеження будівель, споруд та мереж, контроль якості виконання робіт та інші);

- будівельно-монтажні роботи (підготовчі роботи, земляні роботи, влаштування основ та будівництво фундаментів та інші);

- спеціальні роботи у ґрунтах;

- будівництво та технічне обслуговування мереж міжнародного, міжміського та місцевого телефонного зв'язку та послуг у цих мережах;

- виконання будівельно-монтажних та пусконаладжувальних робіт; використання радіочастот;

- діяльність, пов'язана з підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації робочих кадрів, підготовкою та підвищенням кваліфікації фахівців з різних видів діяльності та різних рівнів кваліфікації;

- фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність; благодійна діяльність;

- санітарно-технічні роботи;

- створення та реалізація програмного забезпечення;

- діяльність, пов'язана з оборотом, придбанням, перевезенням, зберіганням та використанням у виробництві прекурсорів;

- топографо-геодезичні та картографічні роботи;

- виробництво теплової енергії, транспортування її магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії;

- кування, пресування, штампування, профілювання;

- інші види діяльності, що відповідають цілям діяльності Підприємства та здійснюються відповідно до чинного законодавства України.

Види діяльності, що підлягають ліцензуванню, проводяться після отримання відповідної ліцензії (іншого дозволу) державних органів [31].

Запорізьке комунальне підприємство «Водоканал» готує воду питної якості на Дніпровських водопровідних станціях №1 та №2 і транспортує її споживачам. Джерелом водопостачання служить р. Дніпро вище греблі. Водозабірні і очисні споруди ДВС-1 розташовуються на лівому березі, ДВС-2 - на правому. Якість води на всіх ланках очищення цілодобово контролюється лабораторіями ДВС-1 і ДВС-2.

Отже, Запорізьке комунальне підприємство «Водоканал» здійснює свою діяльність згідно до чинного законодавства України. Підприємство має самостійний баланс, розрахункові рахунки в установах банків для збереження коштів та здійснення всіх видів розрахункових та банківських операцій на відповідно до правил, встановлених Національним банком України, має круглий друк, штамп зі своїм найменуванням та іншими необхідними реквізитами, знак для товарів та послуг, товарний знак.

## **2.2. Аналіз фінансової стійкості КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.**

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість(стабільність).

Фінансова стійкість — це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.

Розроблена система показників, які у вітчизняній і світовій практиці використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства. Основними із них є:

- власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал);
- коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами;
- маневреність робочого капіталу;
- маневреність власних обігових коштів;
- коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів;
- коефіцієнт покриття запасів;
- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії);
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу;
- коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування);
- показник фінансового левериджу;
- коефіцієнт фінансової стійкості.

Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал) – це оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Наявність  $P_k$  означає не лише здатність платити поточні борги, а й можливість розширити виробництво. Розраховується за формулою:

$$P_k = \text{Оборотні активи} - \text{короткострокові зобов'язання} = \Phi.1, p.1195 - p.1695. \quad (2.1)$$

Підставимо значення з Додатків А-В та знайдемо власні обігові кошти за роками.

$$P_{k2020} = 254127 - 175320 = 78807 (\text{тис.грн.})$$

$$P_{k2021} = 170884 - 182680 = (-11796) (\text{тис.грн.})$$

$$P_{k2022} = 225621 - 214820 = 10801 (\text{тис.грн.})$$

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами – це абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти. Розраховується за формулою:

$$K_{з.в.к.} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Оборотні активи}} = \frac{P_{\kappa}}{\Phi.1, p.1195}. \quad (2.2)$$

Підставимо числові значення та знайдемо коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами за роками.

$$K_{з.в.к.2020} = \frac{78807}{254127} = 0,31.$$

$$K_{з.в.к.2021} = \frac{-11796}{170884} = (-0,07).$$

$$K_{з.в.к.2022} = \frac{10801}{225621} = 0,05.$$

Маневреність робочого капіталу – це частка запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу маневру власними коштами. Розраховується за формулою:

$$M_{p.к} = \frac{\text{Запаси}}{\text{Робочий капітал}} = \frac{\Phi.1, p.1100}{P_{\kappa}}. \quad (2.3)$$

Підставимо числові значення та обчислимо маневреність робочого капіталу 2020-2022 рр.

$$M_{p.к.2020} = \frac{17851}{78807} = 0,23.$$

$$M_{p.к.2021} = \frac{20166}{-11796} = (-1,71).$$

$$M_{p.к.2022} = \frac{52615}{10801} = 4,87.$$

Маневреність власних обігових коштів – це частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру. Розраховується за формулою:

$$M_{в.о.к} = \frac{\text{Кошти}}{\text{Власні обігові кошти}} = \frac{\Phi.1, p.1165}{P_{\kappa}}. \quad (2.4)$$

Підставимо числові значення та обчислимо маневреність власних обігових коштів за роками.

$$M_{\text{в.о.к.2020}} = \frac{14849}{78807} = 0,19.$$

$$M_{\text{в.о.к.2021}} = \frac{20966}{-11796} = (-1,78).$$

$$M_{\text{в.о.к.2022}} = \frac{27626}{10801} = 2,56.$$

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів показує Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{заб.в.о.к}} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Запаси}} = \frac{P_{\kappa}}{\Phi.1, p.1100}. \quad (2.5)$$

Підставимо числові значення та обчислимо коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів за 2020-2022 рр.

$$K_{\text{зоб.в.о.к.2020}} = \frac{78807}{17851} = 4,41.$$

$$K_{\text{зоб.в.о.к.2021}} = \frac{-11796}{20166} = (-0,58).$$

$$K_{\text{зоб.в.о.к.2022}} = \frac{10801}{52615} = 0,21.$$

Коефіцієнт покриття запасів показує скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{покр. зап.}} = \frac{\text{"Нормальні" джерела покриття запасів}}{\text{Запаси}} = \frac{\Phi.1, (p.1495 - p.1095 + p.1595 + p.1600 + p.1610)}{\Phi.1, p.1100}. \quad (2.6)$$

Підставимо числові значення з Балансу (Додатки А-В) та обчислимо коефіцієнт покриття запасів за роками.

$$K_{\text{покp.зап.2020}} = \frac{1891057 - 1961143 + 148893 + 0 + 4630}{17851} = 4,67.$$

$$K_{\text{покp.зап.2021}} = \frac{1838857 - 1970784 + 120131 + 0 + 4404}{20166} = (-0,37).$$

$$K_{\text{покp.зап.2022}} = \frac{1868006 - 1951478 + 94273 + 0 + 0}{52615} = 0,21.$$

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{авт.}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}} = \frac{\Phi.1, p.1495}{\Phi.1, p.1900}. \quad (2.7)$$

Підставимо числові значення з Балансу (Додатки А-В) та обчислимо коефіцієнт фінансової незалежності за 2020-2022 рр.

$$K_{\text{авт.2020}} = \frac{1891057}{2215270} = 0,85.$$

$$K_{\text{авт.2021}} = \frac{1838857}{2141668} = 0,86.$$

$$K_{\text{авт.2022}} = \frac{1868006}{2177099} = 0,86.$$

Коефіцієнт фінансової залежності – це ступінь залежності підприємства від зовнішніх зобов'язань. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{фін.зал.}} = 1 - K_{\text{авт.}}. \quad (2.8)$$

Підставимо у формулу числові значення та обчислимо коефіцієнт фінансової залежності за роками.

$$K_{\text{фін.зал.2020}} = 1 - 0,85 = 0,15.$$

$$K_{\text{фін.зал.2021}} = 1 - 0,86 = 0,14.$$

$$K_{\text{фін.зал.2022}} = 1 - 0,86 = 0,14.$$

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу – це частка власних обігових коштів у власному капіталі. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{ман.в.к.}} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{P_{\kappa}}{\Phi.1, p.1495}. \quad (2.9)$$

Підставимо у формулу числові значення та обчислимо коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу за 2020-2022 рр.

$$K_{\text{ман.в.к.2020}} = \frac{78807}{1891057} = 0,04.$$

$$K_{\text{ман.в.к.2021}} = \frac{-11796}{1838857} = (-0,01).$$

$$K_{\text{ман.в.к.2022}} = \frac{10801}{1868006} = 0,01.$$

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів; скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{конц.п.к.}} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Пасиви}} = \frac{\Phi.1, (p.1595 + p.1695 + p.1700)}{\Phi.1, p.1900}. \quad (2.10)$$

Підставимо у формулу числові значення та обчислимо коефіцієнт концентрації позикового капіталу за роками.

$$K_{\text{конц.п.к.2020}} = \frac{148893+175320+0}{2215270} = 0,15.$$

$$K_{\text{конц.п.к.2021}} = \frac{120131+182680+0}{2141668} = 0,14.$$

$$K_{\text{конц.п.к.2022}} = \frac{94273+214820+0}{2177099} = 0,14.$$

Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) - це забезпеченість заборгованості власними коштами; перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{ф.с.}} = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{Позичені кошти}} = \frac{\Phi.1, p.1495}{\Phi.1, (p.1595 + p.1695 + p.1700)}. \quad (2.11)$$



Підставимо у формулу числові значення та обчислимо коефіцієнт фінансової стабільності за роками.

$$K_{\text{ф.с.2020}} = \frac{1891057}{148893+175320+0} = 5,83.$$

$$K_{\text{ф.с.2021}} = \frac{1838857}{120131+182680+0} = 6,07.$$

$$K_{\text{ф.с.2022}} = \frac{1868006}{94273+214820+0} = 6,04.$$

Показник фінансового левериджу - характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення свідчить про підвищення фінансового ризику. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{фін.лев}} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власні кошти}} = \frac{\Phi.1, p.1595}{\Phi.1, p.1495} \quad (2.12)$$

Підставимо у формулу числові значення та обчислимо показник фінансового левериджу за 2020-2022 рр.

$$K_{\text{фін.лев.2020}} = \frac{148893}{1891057} = 0,08.$$

$$K_{\text{фін.лев.2021}} = \frac{120131}{1838857} = 0,07.$$

$$K_{\text{фін.лев.2022}} = \frac{94273}{1868006} = 0,05.$$

Коефіцієнт фінансової стійкості - частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{фін.ст.}} = \frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Пасиви}} = \frac{\Phi.1, (p.1495 + p.1595)}{\Phi.1, p.1900} \quad (2.13)$$

Підставимо у формулу числові значення та обчислимо коефіцієнт фінансової стійкості за роками.

$$K_{\text{фін.ст.2020}} = \frac{1891057+148893}{2215270} = 0,92.$$

$$K_{\text{фін.ст.2021}} = \frac{1838857+120131}{2141668} = 0,91.$$

$$K_{\text{фін.ст.2022}} = \frac{1868006+94273}{2177099} = 0,9.$$

Зведемо розраховані показники в таблицю з відображенням відхилення на кінець і початок звітної періоду і проаналізуємо отримані значення показників фінансової стійкості підприємства (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

## Показники фінансової стійкості КП «Водоканал»

Назва показника	Нормативне значення	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), тис.грн	-	78807	-11796	10801
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	>0,1	0,31	-0,07	0,05
Маневреність робочого капіталу	-	0,23	-1,71	4,87
Маневреність власних обігових коштів	-	0,19	-1,78	2,56
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	-	4,41	-0,58	0,21
Коефіцієнт покриття запасів	-	4,67	-0,37	0,21
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	>0,5	0,85	0,86	0,86
Коефіцієнт фінансової залежності	-	0,15	0,14	0,14
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	>0,5	0,04	-0,01	0,01
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	-	0,15	0,14	0,14

Продовж.табл.2.1

1	2	3	4	5
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	>1	5,83	6,07	6,04
Показник фінансового левириджу	<0,25	0,08	0,07	0,05
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,9	0,92	0,91	0,9

Сума власних обігових коштів за 3 роки найбільшого значення набувала у 2020 році та складала 78807 тис грн.. у 2021 році вона суттєво зменшилась та набула негативного значення -11796 тис.грн. А ось уже у 2022 році показник зріс до значення 10801 тис. грн.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами набуває нормативного значення лише у 2020 році, далі спостерігається суттєве зниження, у 2021 році показник набув від'ємного значення та у 2022 році показник складає 0,05. Це вказує на негативну динаміку діяльності КП «Водоканал». В умовах погіршення ринкової ситуації компанія, в такому випадку, не зможе продовжити свою діяльність. Негативне значення показника у 2021 році говорить про те, що весь власний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів і в компанії немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу.

Маневреність робочого капіталу набула негативного значення у 2021 році та вже у 2022 суттєво збільшилась до значення 4,87. Збільшення запасів призводить до уповільнення оборотності обігових коштів, в умовах інфляції – до залучення дорогих кредитів, що зменшує платоспроможність підприємства.

Маневреність власних обігових коштів також набувала від'ємного значення у 2021 році та суттєво зросла у 2022 році, це збільшення забезпечує свободу фінансового маневру.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів найбільшого значення набував у 2020 році (4,41) далі спостерігається суттєве зниження показника до від'ємного значення -0,58 та у 2022 році коефіцієнт збільшився до значення 0,21. Зменшення показника має негативний вплив на діяльність підприємства, тому що неліквідні запаси менше забезпечуються довгостроковими джерелами фінансування. Коефіцієнт покриття запасів також має подібні зміни у значеннях.

Коефіцієнт фінансової незалежності за 2020-2022 роки періоду більший на нормативне значення та незначно збільшився. Це вказує на те, що підприємство не залежне від позикових джерел. А коефіцієнт фінансової залежності, у свою чергу, зменшився на у 2022 році мав значення 0,14.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу менший за 0,5, що вказує на те, що частка обігових коштів у капіталі зменшується. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу за 3 роки несуттєво зменшився зі значення 0,15 (2020 р.) до 0,14(2021-2022рр.), отже зменшився ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів.

Коефіцієнт фінансової стабільності за 2020-2022 роки значно більший нормативного значення та збільшувався. Показник фінансового левериджу за 3 роки має нормативне значення, тому підприємство не залежить від довгострокових позик.

Коефіцієнт фінансової стійкості приймає нормативне значення. Отже можна зробити висновок, що стабільних джерел фінансування достатньо у його загальному обсязі.

### **2.3. Оцінка ліквідності активів КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.**

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких на грошову форму відповідає строку погашення за посадами, та характеризує можливість швидкої

мобілізації коштів для оплати у відповідні строки зобов'язань підприємств та непередбачених боргів. Ліквідність балансу передбачає пошук платіжних коштів лише за рахунок внутрішніх джерел (реалізації активів). Усі активи підприємства залежно від ступеня ліквідності, тобто від швидкості перетворення на кошти, можна умовно поділити на групи (табл.2.2).

Таблиця 2.2

### Групування активів за рівнем ліквідності

Група	Вид активів	Активи, що входять до групи	Рядки Балансу (форми № 1)
A1	Високоліквідні	Гроші та їх еквіваленти	1165
		Поточні фінансові інвестиції	1160
A2	Середньоліквідні	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125
		Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130
		Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135
		Інша поточна дебіторська заборгованість	1155
		Запаси	1100
A3	Низьколіквідні	Поточні біологічні активи	1110
		Витрати майбутніх періодів	1170
		Інші оборотні активи	1190
		Необоротні активи (усього за розділом I активу балансу)	1095
A4	Важколіквідні	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні засобів за активом, згрупованих за ступенем спадної ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями за пасивом, які групуються за ступенем терміновості їх погашення. Далі детальніше розглянемо склад кожної групи активів і визначимо умови абсолютно ліквідного балансу.

Невиконання будь-якої з перших трьох нерівностей свідчить про те, що ліквідність балансу більшою чи меншою мірою відрізняється від абсолютної. При цьому нестача коштів по одній групі активів компенсується їх надлишком по іншій групі, хоча компенсація може бути лише за вартісною величиною, тому що в реальній платіжній ситуації менш ліквідні активи не можуть замінити ліквідніші.

Отже, з таблиці 2.2 видно, що всі активи підприємства поділяються на 4 групи, залежно від ступеня ліквідності, тобто в залежності від того, як швидко вони можуть бути перетворені на кошти.

Також можна поділити на групи всі пасиви, залежно від їх терміну погашення (табл.2.3).

Таблиця 2.3

### Групування пасивів за терміном погашення

Група	Вид пасивів	Пасиви, що входять до групи	Рядки Балансу (форми № 1)
П1	Найбільш термінові зобов'язання	Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610
		Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615
		Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1620
		Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	1625
		Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1630
П2	Короткострокові зобов'язання та забезпечення	Короткострокові кредити банків	1600
		Поточні забезпечення	1660
		Доходи майбутніх періодів	1665
		Інші поточні зобов'язання	1690
П3	Довгострокові зобов'язання та забезпечення	Довгострокові зобов'язання і забезпечення (усього за розділом II пасиву балансу)	1595
П4	Постійні пасиви	Власний капітал (усього за розділом I пасиву балансу)	1495
		Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700

Отже почнемо аналіз ліквідності балансу КП «Водоканал» з 2020 року. Здійснимо групування активів та пасивів балансу КП «Водоканал» станом на кінець року.

$$A1_{2020}=14849+0=14849 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A2_{2020}=199127+5517+0+16783=221427 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A3_{2020}=17851+0+0+0=17851 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A4_{2020}=1961143+0=1961143 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П1_{2020}=4630+42460+18383+4197+16617=86287 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П2_{2020}=0+22910+0+47364=70274 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П3_{2020}=148893 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П4_{2020}=1891057+0=1891057 \text{ (тис.грн.)}$$

Для визначення ліквідності балансу КП «Водоканал» за 2020 рік необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань в одну таблицю для наочності та подальшого аналізу.

Таблиця 2.4

#### Визначення ліквідності балансу за 2020 рік

Потрібні співвідношення для ліквідності балансу	Фактичні співвідношення значень активів і пасивів
$A1 \geq П1$	$A1=14849 \leq П1=86287$
$A2 \geq П2$	$A2=221427 \geq П2=70274$
$A3 \geq П3$	$A3=17851 \leq П3=148893$
$A4 \leq П4$	$A4=1961143 \geq П4=1891057$

Отже, за даними таблиці видно, що потрібне співвідношення спостерігається лише за другою групою активів та пасивів. Тому можна стверджувати, що високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання; середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення; низько ліквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення та важко ліквідні активи перевищують суму постійних активів.

Також розрахуємо абсолютні величини платіжного надлишку чи недостачі ліквідності балансу за 2020 рік.

$$A1-П1_{2020}=14849-86287=(-71\ 438) \text{ (тис.грн.)}$$

$$A2-П2_{2020}=221427-70274=151\ 153 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A3-П3_{2020}=17851-148893=(-131\ 042) \text{ (тис.грн.)}$$

$$A4-П4_{2020}=1961143-1891057=70\ 086 \text{ (тис.грн.)}$$

Отже, станом на 2020 рік високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання на 71438 тис.грн. Середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення та платіжний надлишок складає 151153 тис.грн. Низьколіквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення на 131042 тис.грн. Важколіквідні активи покривають постійні пасиви та платіжний надлишок складає 70086 тис.грн.

Загалом за даними розрахунками можна зробити висновок, що у 2020 році баланс підприємства не є ліквідним. Тому КП «Водоканал» необхідно розробити структуру балансу, що дозволить підприємству виконувати свої зобов'язання та забезпечення.

Проведемо аналіз ліквідності балансу КП «Водоканал» за 2021 рік. Здійснимо групування активів та пасивів балансу КП «Водоканал» станом на кінець року.

$$A1_{2021}=20966+0=20966 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A2_{2021}=104305+5730+767+18950=129752 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A3_{2021}=20166+0+0+0=20166 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A4_{2021}=1970784+0=1970784 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П1_{2021}=4404+41364+15943+4554+19236=85501 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П2_{2021}=0+24789+0+52545=77334 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П3_{2021}=120131 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П4_{2021}=1838857+0=1838857 \text{ (тис.грн.)}$$

Для визначення ліквідності балансу КП «Водоканал» за 2021 рік необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань в одну таблицю для наочності та подальшого аналізу.



Таблиця 2.5

**Визначення ліквідності балансу за 2021 рік**

Потрібні співвідношення для ліквідності балансу	Фактичні співвідношення значень активів і пасивів
$A1 \geq P1$	$A1=20966 \leq P1=85501$
$A2 \geq P2$	$A2=129752 \geq P2=77334$
$A3 \geq P3$	$A3=20166 \leq P3=120131$
$A4 \leq P4$	$A4=1970784 \geq P4=1838857$

Отже, за даними таблиці видно, що потрібне співвідношення також спостерігається лише за другою групою активів та пасивів. Тому також можна стверджувати, що високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання; середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення; низько ліквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення та важко ліквідні активи перевищують суму постійних активів.

Також розрахуємо абсолютні величини платіжного надлишку чи недостачі ліквідності балансу за 2021 рік.

$$A1-P1_{2021}=20966-85501=(-64\ 535) \text{ (тис.грн.)}$$

$$A2-P2_{2021}=129752-77334=52\ 418 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A3-P3_{2021}=20166-120131=(-99\ 965) \text{ (тис.грн.)}$$

$$A4-P4_{2021}=1970784-1838857=131\ 927 \text{ (тис.грн.)}$$

Отже, станом на 2021 рік високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання на 64535 тис.грн. Середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення та платіжний надлишок складає 52418 тис.грн. Низьколіквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення на 99965 тис.грн. Важколіквідні активи покривають постійні пасиви та платіжний надлишок складає 131927 тис.грн. Загалом за даними розрахунками можна зробити висновок, що у 2021 році баланс підприємства також не є ліквідним.

Проведемо аналіз ліквідності балансу КП «Водоканал» за 2022 рік. Здійснимо групування активів та пасивів балансу КП «Водоканал» станом на кінець року.

$$A1_{2022}=27626+0=27626 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A2_{2022}=118028+5370+0+21982=145380 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A3_{2022}=52615+0+0+0=52615 \text{ (тис.грн.)}$$

$$A4_{2022}=1951478+0=1951478 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П1_{2022}=0+42629+18976+4988+19024=85617 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П2_{2022}=0+31822+0+74604=106426 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П3_{2022}=94273 \text{ (тис.грн.)}$$

$$П4_{2022}=1868006+0=1868006 \text{ (тис.грн.)}$$

Для визначення ліквідності балансу КП «Водоканал» за 2022 рік необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань в одну таблицю для наочності та подальшого аналізу.

Таблиця 2.6

### Визначення ліквідності балансу за 2022 рік

Потрібні співвідношення для ліквідності балансу	Фактичні співвідношення значень активів і пасивів
$A1 \geq П1$	$A1=27626 \leq П1=85617$
$A2 \geq П2$	$A2=145380 \geq П2=106426$
$A3 \geq П3$	$A3=52615 \leq П3=94273$
$A4 \leq П4$	$A4=1951478 \geq П4=1868006$

Отже, за даними таблиці видно, що потрібне співвідношення також як і в 2020-2021рр. спостерігається лише за другою групою активів та пасивів. Тому також можна стверджувати, що високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання; середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення; низько ліквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення та важко ліквідні активи перевищують суму постійних активів.

Також розрахуємо абсолютні величини платіжного надлишку чи недостачі ліквідності балансу за 2022 рік.

$$A1-П1_{2022}=27626-85617=(-57\ 991) \text{ (тис.грн.)}$$

$$A2-П2_{2022}=145380-106426=38954(\text{тис.грн.})$$

$$A3-П3_{2022}=52615-94273=(-41658) (\text{тис.грн.})$$

$$A4-П4_{2022}=1951478-1868006=83472 (\text{тис.грн.})$$

Отже, станом на 2022 рік високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання на 57991 тис.грн. Середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення та платіжний надлишок складає 38954 тис.грн. Низьколіквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення на 41658 тис.грн. Важколіквідні активи покривають постійні пасиви та платіжний надлишок складає 83472 тис.грн. Загалом за даними розрахунками можна зробити висновок, що у 2022 році баланс підприємства також не є ліквідним.

Зіставимо всі отримані результати сум активів за групами у таблицю із зазначенням їх питомої ваги у складі балансу за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.7

### Групування активів за рівнем ліквідності та їх структура

Група	Абсолютні величини, тис.грн.			Структура, %			Відхилення, %	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021	2022
A1 Високоліквідні	14849	20966	27626	0,68	0,98	1,27	41,19	31,77
A2 Середньолік- відні	221427	129752	145380	9,99	6,06	6,68	-41,4	12,04
A3 Низьколіквідні	17851	20166	52615	0,8	0,94	2,42	12,97	160,9
A4 Важколіквідні	1961143	1970784	1951478	88,53	92,02	89,64	0,49	-0,98
Баланс	2215270	2141668	2177099	100	100	100	-3,32	1,65

Для наочності отриманих результатів зобразимо їх у вигляді рисунку 2.1.

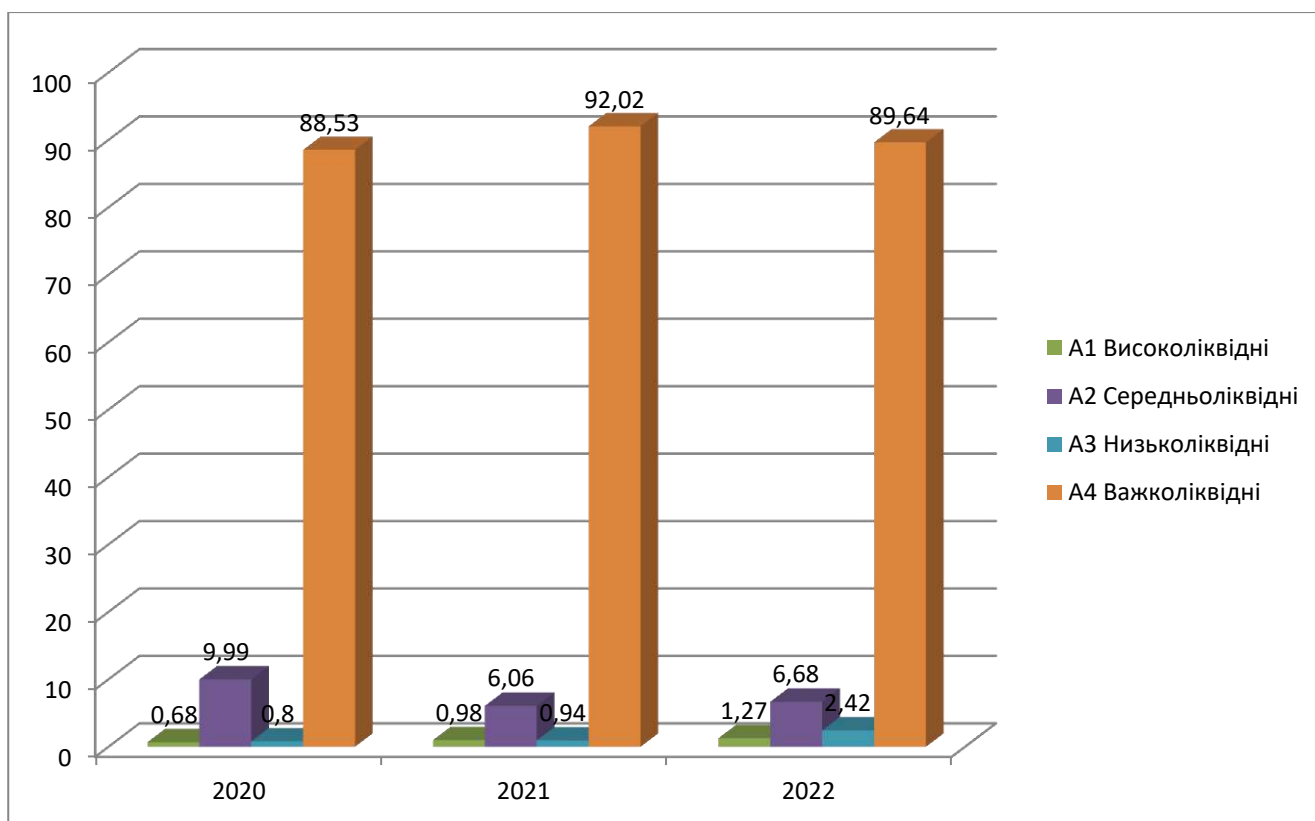


Рис. 2.1 Структура активів за рівнем ліквідності

Отже, групування активів КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. показало те, що найбільшу питому вагу мають важколіквідні активи, це має негативний вплив на діяльність підприємства, тому що ці активи неможливо використовувати для покриття короткострокової заборгованості. Загалом за розрахованими відхиленнями спостерігається наступна ситуація: високоліквідні активи мали тенденцію до зростання та зросли у 2021 році на 41,19%, а у 2022 р. – на 31,77%. Середньоліквідні активи у 2021 році зменшились на 41,4%, а у 2022 р. – збільшились на 12,04%. Низьколіквідні активи мали загальну тенденцію до зростання та збільшились у 2021 році на 12,97%, а у 2022 році – на 160,9%. Важколіквідні активи мали незначні зміни та у 2021 році показник збільшився на 0,49%, а у 2022 р. – зменшився на 0,98%.

Також зіставимо всі отримані результати сум пасивів за групами у таблицю із зазначенням їх питомої ваги у складі балансу та відносних відхилень за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.8

**Групування пасивів за терміном погашення та їх структура**

Група	Абсолютні величини, тис.грн.			Структура, %			Відхилення	
	2020	2021	2020	2020	2021	2022	2021	2022
П1 Найбільш термінові зобов'язання	86287	85501	85617	3,90	3,99	3,93	-0,91	0,14
П2 Короткострокові зобов'язання та забезпечення	70274	77334	106426	3,17	3,61	4,89	10,05	37,62
П3 Довгострокові зобов'язання та забезпечення	148893	120131	94273	6,72	5,61	4,33	-19,3	-21,5
П4 Постійні пасиви	1891057	1838857	1868006	85,36	85,86	85,80	-2,76	1,59
Баланс	2215270	2141668	2177099	100	100	100	-3,32	1,65

Для наочності отриманих результатів зобразимо їх у вигляді рисунку 2.2.

В структурі пасивів КП «Водоканал» найбільшу питому вагу протягом аналізованого періоду мають постійні активи. Також по структурі пасивів підприємства спостерігається те, що групи П1, П2 та П3 складають приблизно однаковий відсоток від валюти балансу. Загалом за розрахованими відхиленнями спостерігається наступна ситуація: найбільш термінові зобов'язання у 2021 році зменшились на 0,91%, а у 2022 р. – збільшились на 0,14%. Короткострокові зобов'язання та забезпечення мали загальну тенденцію до збільшення та у 2021 р. збільшились на 10,05%, а у 2022 р. – на 37,62%. Довгострокові зобов'язання та забезпечення мали загальну тенденцію до зменшення та у 2021 році зменшились на

19,3%, а у 2022 році – на 21,5%. Постійні пасиви у 2021 році зменшились на 2,76%, а у 2022 р. – збільшились на 1,59%.

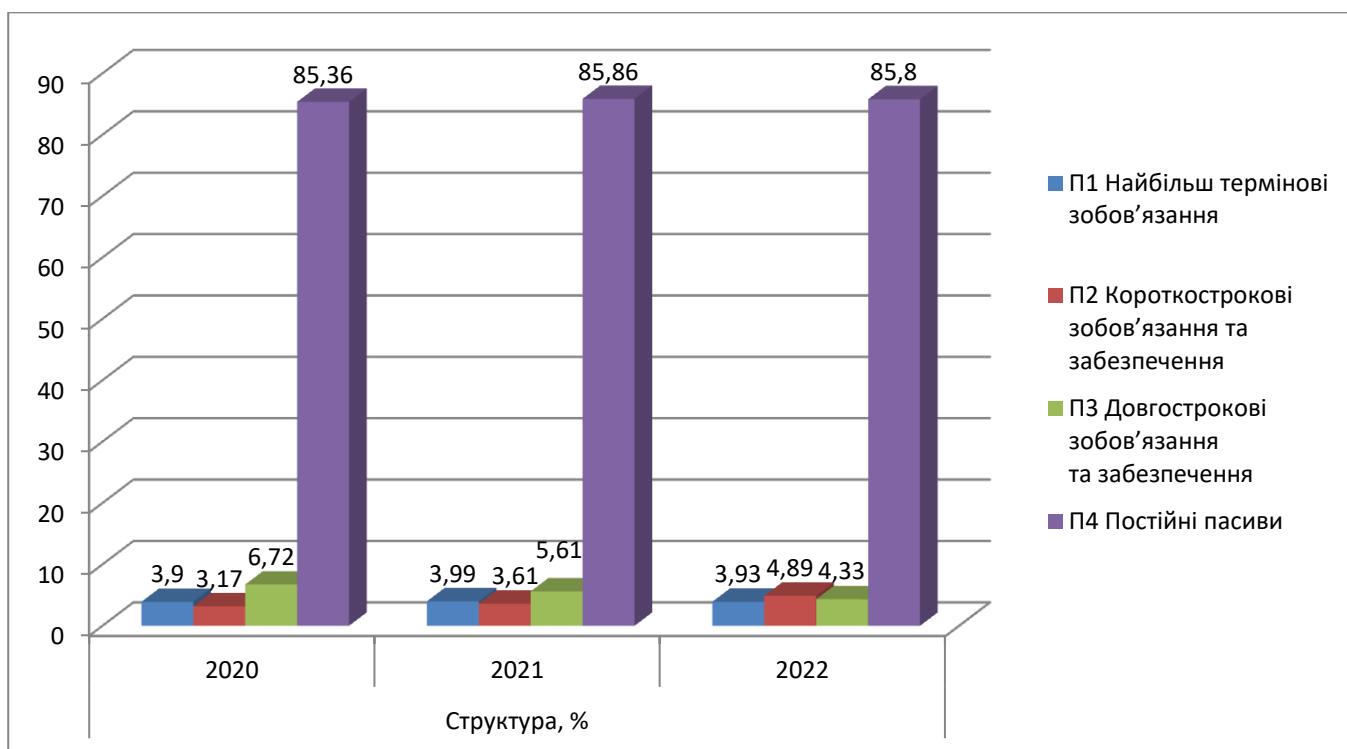


Рис. 2.2 Структура пасивів за строком погашення

Отже, у результаті проведення аналізу ліквідності балансу КП «Водоканал» можна зробити наступні висновки. За три роки з 2020 до 2022 року спостерігається однакова ситуація. Перша умова  $A1 \geq P1$  не виконується, тому можна стверджувати, що високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання, підприємство не може погасити свої безпосередні термінові зобов'язання повністю ліквідними активами. Друга умова  $A2 \geq P2$  виконується, це вказує на те, що середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення, підприємство може розглянути короткострокові зобов'язання перед кредиторами з активами, що швидко реалізуються. Третя умова  $A3 \geq P3$  не виконується фактично, тому низьколіквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення, підприємство не може погасити довгострокові позики, використовуючи активи, що повільно реалізуються. Важколіквідні активи перевищують суму постійних активів, отже четверта умова  $A4 \leq P4$  також не

виконується. Ця нерівність не виконується, тому що не виконуються всі три нерівності. Отже, КП «Водоканал» не є ліквідним та не може погасити свої зобов'язання різними видами зобов'язань.

#### **2.4. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.**

Ліквідність - це здатність підприємства розраховуватися зі своїми поточними зобов'язаннями перед закордонними контрагентами шляхом перетворення активів на гроші. Ліквідність підприємства свідчить про наявність грошових коштів для термінового виконання фінансових зобов'язань даного періоду.

Основними показниками аналізу ліквідності підприємства є:

- коефіцієнт поточної ліквідності(покриття);
- коефіцієнт ліквідності швидкої;
- коефіцієнт ліквідності абсолютної;
- співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості;
- коефіцієнт відновлення платоспроможності;
- коефіцієнт втрати платоспроможності.

Почнемо розрахунки з 2020 року. Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок та на кінець періоду за формулою 1.2 та за даними додатку А.

$$K_{\text{покp}2020\text{п.}} = \frac{186382}{134300} = 1,39.$$

$$K_{\text{покp}2020\text{к.}} = \frac{254127}{175320} = 1,45.$$

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок та на кінець періоду приймає значення більше 1 та збільшився за рік, отже КП «Водоканал» має достатньо обігових коштів для погашення боргів протягом року.

Розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності на початок та на кінець періоду за формулою 1.3 та за даними додатку А.

$$K_{\text{шв.лікв}2020\text{п.}} = \frac{186382-14043}{134300} = 1,28.$$

$$K_{\text{шв.лікв}2020\text{к.}} = \frac{254127-17851}{175320} = 1,35.$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності на початок та на кінець 2020 року має значення більше 1 та збільшився за досліджуваний період, що є позитивним моментом для діяльності підприємства та значення показника вказують на те, що на одиницю термінових боргів припадає 1,28 найбільш ліквідних активів на початку року та 1,35 – на кінець року. У міжнародній практиці нормативне значення складає 0,7-0,8.

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок та на кінець періоду за формулою 1.4 та за даними додатку А.

$$K_{\text{абс.лікв}2020\text{п.}} = \frac{8418}{134300} = 0,063.$$

$$K_{\text{абс.лікв}2020\text{к.}} = \frac{14849}{175320} = 0,085.$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок та на кінець періоду приймає значення нижче нормативного (0,2-0,35), це вказує на те, що підприємство не готове негайно ліквідувати короткострокову заборгованість

Розрахуємо співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок та кінець 2020 року за формулою 1.5 та за даними додатку А:

$$K_{\text{деб./кред.}2020\text{п.}} = \frac{143272+4107+1392+15146}{134300} = 1,22.$$

$$K_{\text{деб./кред.}2020\text{к.}} = \frac{199127+5517+16783}{175320} = 1,26.$$

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок та кінець 2020 року має значення більше 1, отже КП «Водоканал» здатне розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

Розрахуємо коефіцієнт відновлення платоспроможності за 2020 рік за формулою 1.6 та за даними додатку А:



$$K_{П2020} = \frac{1,45 + \frac{6}{12} * (1,45 - 1,39)}{2} = 0,74 .$$

Коефіцієнт відновлення платоспроможності у 2020 році приймає значення менше 1, отже КП «Водоканал» не має реальної можливості сплатити кредит протягом наступних 6 місяців. Значення коефіцієнта вказує на те, що в найближчі шість місяців у підприємства відсутня реальна можливість повністю відновити свою платоспроможність.

Розрахуємо коефіцієнт втрати платоспроможності за 2020 рік за формулою 1.7 та за даними додатку А:

$$K_{ВП2020} = \frac{1,45 + \frac{3}{12} * (1,45 - 1,39)}{2} = 0,733 .$$

Коефіцієнт втрати платоспроможності у 2020 році також приймає значення менше 1. Значення коефіцієнта втрати платоспроможності свідчить про наявність реальної загрози втрати платоспроможності, тому підприємству необхідно звернути на це увагу й за потреби вжити необхідних заходів.

Далі розрахуємо показники ліквідності за 2021 рік. Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок та на кінець періоду за формулою 1.2 та за даними додатку Б.

$$K_{\text{покр}2021\text{п.}} = \frac{254127}{175320} = 1,45.$$

$$K_{\text{покр}2021\text{к.}} = \frac{170884}{182680} = 0,94.$$

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок року приймає значення більше 1 та на кінець періоду зменшився до 0,94. Це негативно впливає на діяльність підприємства, так як на кінець року ситуація така, що за значенням показника КП «Водоканал» не має достатньо обігових коштів для погашення боргів протягом року.

Розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності на початок та на кінець періоду за формулою 1.3 та за даними додатку Б.

$$K_{\text{шв.лікв}2021\text{п.}} = \frac{254127 - 17851}{175320} = 1,35.$$

$$K_{\text{шв.лікв}2021\text{к.}} = \frac{170884 - 20166}{182680} = 0,83.$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності року має значення більше 1 лише на початку 2021 року та зменшився до 0,83. Це має негативний вплив на діяльність підприємства, тому що значення показника вказують на те, що на одиницю термінових боргів припадає 1,35 найбільш ліквідних активів на початку року та 0,83 – на кінець року. У міжнародній практиці нормативне значення складає 0,7-0,8.

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок та на кінець періоду за формулою 1.4 та за даними додатку Б.

$$K_{\text{абс.лікв}2021\text{п.}} = \frac{14849}{175320} = 0,085.$$

$$K_{\text{абс.лікв}2021\text{к.}} = \frac{20966}{182680} = 0,115.$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок та на кінець 2021 року приймає значення нижче нормативного (0,2-0,35), це вказує на те, що підприємство не готове негайно ліквідувати короткострокову заборгованість

Розрахуємо співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок та кінець 2021 року за формулою 1.5 та за даними додатку Б:

$$K_{\text{деб./кред.}2021\text{п}} = \frac{199127+5517+16783}{175320} = 1,26.$$

$$K_{\text{деб./кред.}2021\text{к}} = \frac{104305+5730+767+18950}{182680} = 0,71.$$

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок 2021 року має значення більше 1, отже КП «Водоканал» здатне розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року, але станом на кінець року ситуація змінилась, показник зменшився до значення 0,71.

Розрахуємо коефіцієнт відновлення платоспроможності за 2021 рік за формулою 1.6 та за даними додатку Б:

$$K_{\text{п}2021} = \frac{0,94 + \frac{6}{12} * (0,94 - 1,45)}{2} = 0,34.$$

Коефіцієнт відновлення платоспроможності у 2021 році приймає значення менше 1, отже КП «Водоканал» не має реальної можливості сплатити кредит протягом наступних 6 місяців. Значення коефіцієнта вказує на те, що в найближчі

шість місяців у підприємства відсутня реальна можливість повністю відновити свою платоспроможність.

Розрахуємо коефіцієнт втрати платоспроможності за 2021 рік за формулою 1.7 та за даними додатку Б:

$$K_{ВП2021} = \frac{0,94 + \frac{3}{12} * (0,94 - 1,45)}{2} = 0,41 .$$

Коефіцієнт втрати платоспроможності у 2021 році також приймає значення менше 1. Значення коефіцієнта втрати платоспроможності свідчить про наявність реальної загрози втрати платоспроможності, тому підприємству необхідно звернути на це увагу й за потреби вжити необхідних заходів.

Далі розрахуємо показники ліквідності за 2022 рік. Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок та на кінець періоду за формулою 1.2 та за даними додатку В.

$$K_{покр2022п.} = \frac{170884}{182680} = 0,94.$$

$$K_{покр2022к.} = \frac{225621}{214820} = 1,05.$$

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок року приймає значення менше 1 та на кінець періоду збільшився до 1,05. Це позитивно впливає на діяльність підприємства, так як на кінець року ситуація така, що за значенням показника КП «Водоканал» має достатньо обігових коштів для погашення боргів протягом року.

Розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності на початок та на кінець періоду за формулою 1.3 та за даними додатку В.

$$K_{шв.лікв2022п.} = \frac{170884 - 20166}{182680} = 0,83.$$

$$K_{шв.лікв2022к.} = \frac{225621 - 52615}{214820} = 0,81.$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності року станом на початок та на кінець року має значення менше 1. Це має негативний вплив на діяльність підприємства, тому що значення показника вказують на те, що на одиницю термінових боргів припадає 0,83 найбільш ліквідних активів на початку року та 0,81 – на кінець року. У міжнародній практиці нормативне значення складає 0,7-0,8.

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок та на кінець періоду за формулою 1.4 та за даними додатку В.

$$K_{\text{абс.лікв}2022\text{п.}} = \frac{20966}{182680} = 0,115.$$

$$K_{\text{абс.лікв}2022\text{к.}} = \frac{27626}{214820} = 0,129.$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок та на кінець 2022 року хоч і збільшився, але все одно приймає значення нижче нормативного (0,2-0,35), це вказує на те, що підприємство не готове негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Розрахуємо співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок та кінець 2022 року за формулою 1.5 та за даними додатку В.

$$K_{\text{деб./кред.}2022\text{п.}} = \frac{104305+5730+767+18950}{182680} = 0,71.$$

$$K_{\text{деб./кред.}2022\text{к.}} = \frac{118028+5370+21982}{214820} = 0,68.$$

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок та на кінець 2022 року має значення менше 1, отже КП «Водоканал» не здатне розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

Розрахуємо коефіцієнт відновлення платоспроможності за 2022 рік за формулою 1.6 та за даними додатку В:

$$K_{\text{П}2022} = \frac{1,05 + \frac{6}{12} * (1,05 - 0,94)}{2} = 0,55.$$

Коефіцієнт відновлення платоспроможності у 2022 році приймає значення менше 1, отже КП «Водоканал» не має реальної можливості сплатити кредит протягом наступних 6 місяців. Значення коефіцієнта вказує на те, що в найближчі шість місяців у підприємства відсутня реальна можливість повністю відновити свою платоспроможність.

Розрахуємо коефіцієнт втрати платоспроможності за 2022 рік за формулою 1.7 та за даними додатку В:

$$K_{\text{ВП}2022} = \frac{1,05 + \frac{3}{12} * (1,05 - 0,94)}{2} = 0,54 .$$

Коефіцієнт втрати платоспроможності у 2022 році також приймає значення менше 1. Значення коефіцієнта втрати платоспроможності свідчить про наявність реальної загрози втрати платоспроможності, тому підприємству необхідно звернути на це увагу й за потреби вжити необхідних заходів.

Зведемо розраховані показники в одну таблицю (табл.2.9) для подальшого аналізу.

Таблиця 2.9

**Показники ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.**

Назва показника	Нормативне значення	2020 р.	2021р.	2022 р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	1	1,45	0,94	1,05
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	1,35	0,83	0,81
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,085	0,115	0,129
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	>1	1,26	0,71	0,68
Коефіцієнт відновлення платоспроможності	>1	0,74	0,34	0,55
Коефіцієнт втрати платоспроможності	>1	0,733	0,41	0,54

Зобразимо значення показників ліквідності на графіку (рис. 2.3).

Отже, коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) найбільше значення мав у 2020 році (1,45), у 2021 році спостерігається стрімке зниження показника до значення 0,94, що є нижчим нормативного та у 2022 році коефіцієнт збільшився до

значення 1,05. За останнім значенням можна зробити висновок, що КП «Водоканал» має достатню кількість обігових коштів для погашення боргів протягом року.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також найбільше значення мав у 2020 році (1,31) та далі спостерігається суттєве зменшення показника до 0,83 у 2021 році та далі до 0,81. За міжнародними стандартами всі значення є більшими за нормативне (0,7-0,8), отже, КП «Водоканал» у змозі погашати свої найбільш термінові борги.

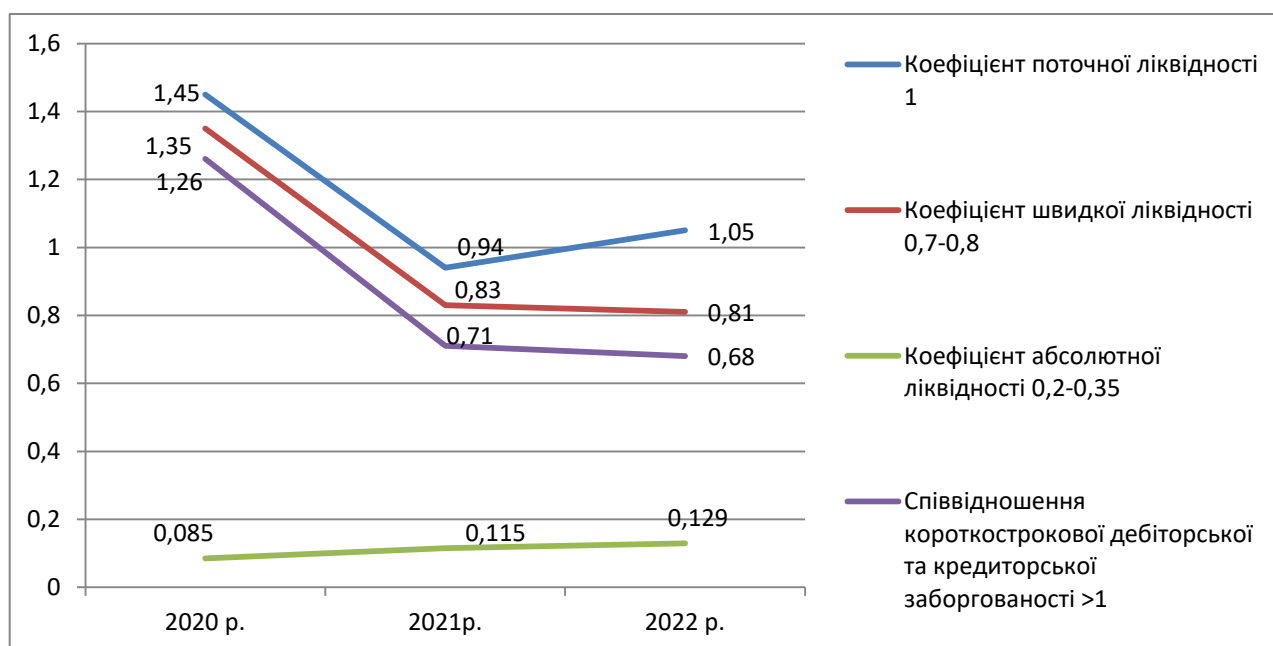


Рис.2.3 Показники ліквідності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за три роки мав тенденцію зростання, але показники мають значення менше нормативного, тому підприємство не має ресурсів для негайної ліквідації короткострокової заборгованості.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості за три роки мало тенденцію зменшення. Нормативного значення показник досягав лише у 2020 році. Станом на 2022 рік співвідношення складає 0,68, що вказує на те, що КП «Водоканал» не здатне розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

Зобразимо значення показників платоспроможності на графіку (рис. 2.4).

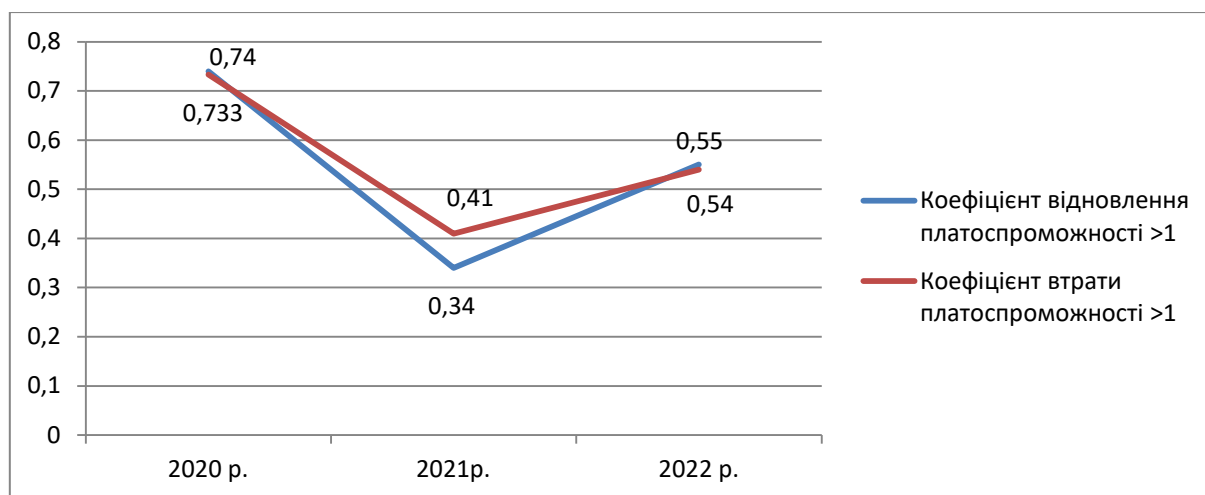


Рис.2.4 Показники платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності та коефіцієнт втрати платоспроможності за три роки приймали значення менше нормативного (1). Найбільші значення показників спостерігаються у 2020 році (0,74 та 0,733 відповідно). Далі видно, що відбувся різкий спад у 2021 році та у 2022 році показники незначно збільшились та склали 0,55 та 0,54 відповідно. Отже КП «Водоканал» не має реальної можливості сплатити кредит протягом наступних 6 місяців. Значення коефіцієнта вказує на те, що в найближчі шість місяців у підприємства відсутня реальна можливість повністю відновити свою платоспроможність. Значення коефіцієнта втрати платоспроможності свідчить про наявність реальної загрози втрати платоспроможності, тому підприємству необхідно звернути на це увагу й за потреби вжити необхідних заходів.

## 2.5. Факторний аналіз показників ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр.

Факторний аналіз - методика комплексного та системного вивчення і вимірювання впливу факторів на величину результативних показників.

Етапи проведення факторного аналізу:

1. Вибір факторів, які впливають на досліджувані результативні показники; їх класифікація і систематизація.

2. Визначення форми залежності між факторами та результативним показником на підставі набутого досвіду, за допомогою спеціальних способів і прийомів.

3. Моделювання взаємозв'язків між результативними та факторними показниками. Побудова економічно обґрунтованої (з позицій факторного аналізу) факторної моделі.

4. Розрахунок впливу факторів та оцінка ролі кожного з них у зміні величини результативного показника.

5. Формування висновків за результатами проведених досліджень, підготовка відповідних управлінських рішень.

Факторний аналіз — це багатовимірний метод, який застосовується для вивчення взаємозв'язків між значеннями змінних.

Визначимо вплив на зміну поточної ліквідності КП «Водоканал» таких чинників, як зміна суми оборотних активів та поточних зобов'язань.

Загальна зміна поточної ліквідності визначається:

$$\Delta L = L_1 - L_0. \quad (2.1)$$

де  $L_0$ ,  $L_1$  - поточна ліквідність підприємства за попередній та звітний періоди відповідно.

Маємо розраховані показники поточної ліквідності підприємства за 2020 – 2022 роки, необхідно розрахувати показник 2019 року за даними додатку А та за формулою (1.2).

$$K_{\text{покр}2019} = \frac{\text{Ф.№ 1,р.1195}}{\text{Ф.№ 1,р.1695}} = \frac{186382}{134300} = 1,39.$$

Отже, можемо розрахувати зміни поточної ліквідності підприємства за 2020-2022 рр.

$$\Delta L_{2020} = 1,45 - 1,39 = 0,06.$$



$$\Delta L_{2021} = 0,94 - 1,45 = (-0,51).$$

$$\Delta L_{2022} = 1,05 - 0,94 = 0,11.$$

Отже, зміна поточної ліквідності у 2020 році приймала значення 0,06, у 2021 році складала -0,51, а у 2022 році показник зміни поточної ліквідності підприємства приймав значення 0,11.

Для проведення факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності необхідно:

- обґрунтувати факторну модель коефіцієнта поточної ліквідності (рис. 2.5), яка б забезпечила систематизацію факторів першого і другого порядку;
- розрахувати вплив виділених факторів.

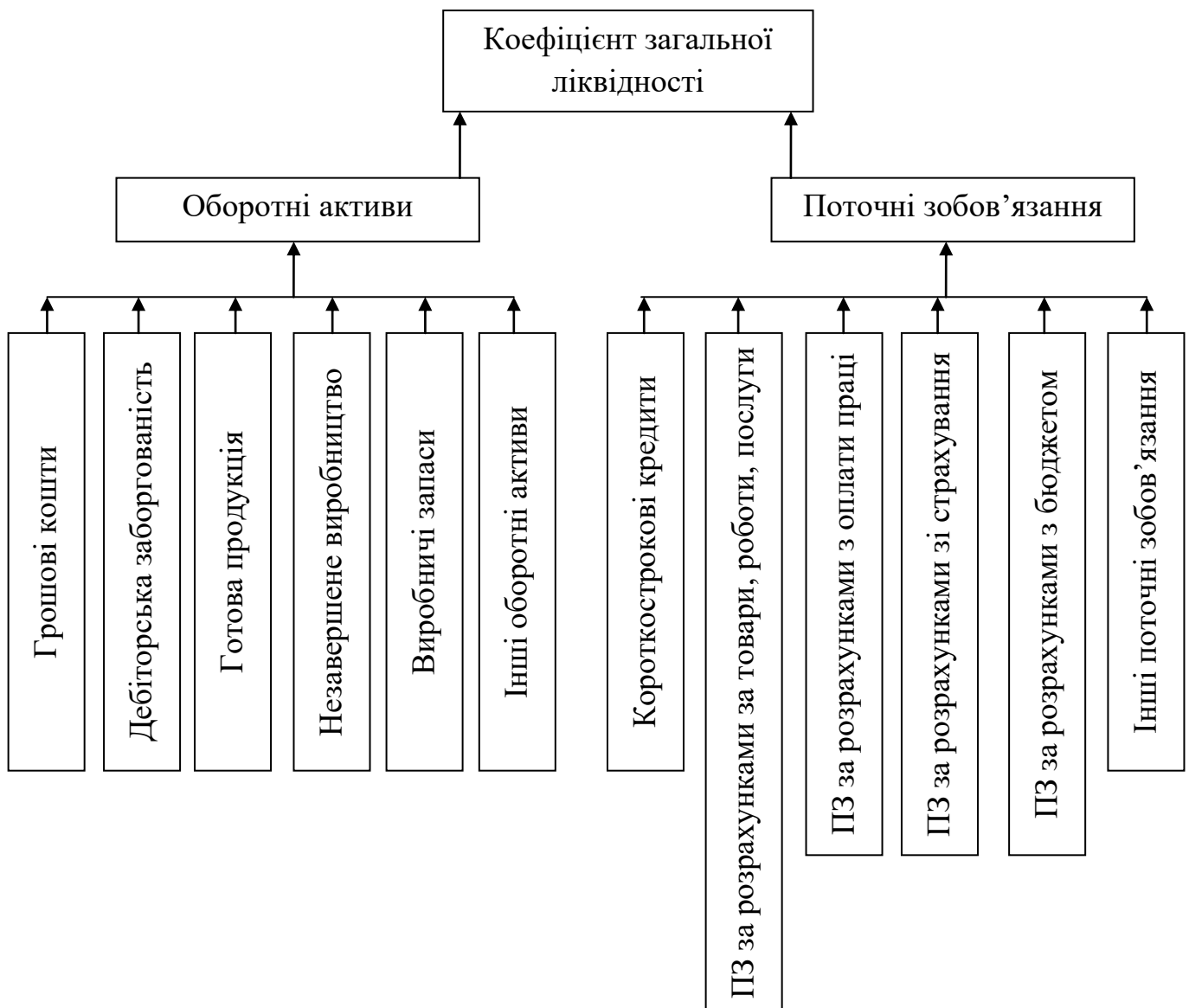


Рис. 2.5 Факторна модель коефіцієнта поточної ліквідності

У науковій літературі при побудові факторної моделі коефіцієнта загальної ліквідності виділяють фактори першого і другого порядку. До факторів першого порядку належать оборотні активи та поточні зобов'язання, до факторів другого порядку - грошові кошти; дебіторська заборгованість; готова продукція; незавершене виробництво; виробничі запаси; інші оборотні активи; короткострокові кредити банків; кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці, зі страхування, з бюджетом; інші поточні зобов'язання.

При розрахунку впливу факторів першого порядку пропонується використовувати інтегральний метод, так як даний метод є об'єктивним (результат розкладання впливу факторів на результативний показник за даним методом не залежить від дотримання послідовності їх заміни). Наведено алгоритм розрахунку зміни коефіцієнта загальної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів (2.2) і поточних зобов'язань (2.3):

$$\Delta L(OA) = \frac{\Delta OA}{\Delta ПЗ} \times \ln \left| \frac{ПЗ_1}{ПЗ_0} \right|. \quad (2.2)$$

$$\Delta L(ПЗ) = \Delta L - \Delta L(OA). \quad (2.3)$$

Деталізувавши фактори першого порядку, отримаємо модель (2.4), яка відображає залежність коефіцієнта загальної ліквідності від факторів другого порядку.

$$L = \frac{OA}{ПЗ} = \frac{ГК+ДЗ+ГП+НВ+ВЗ+IOA}{ККБ+КЗТ+ПЗОП+ПЗС+ПЗБ+ІПЗ}. \quad (2.4)$$

де OA - оборотні активи;

ГК - грошові кошти;

ДЗ - дебіторська заборгованість;

ГП - готова продукція;

НВ - незавершене виробництво;

ВЗ – виробничі запаси

ЮА – інші оборотні активи;

ПЗ - поточні зобов'язання;

ККБ - короткострокові кредити банків;

КЗТ - кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;

ПЗОП - поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці;

ПЗС - поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування;

ПЗБ - поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом;

ППЗ - інші поточні зобов'язання.

Зміну коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок факторів другого порядку розраховують користуючись способом пропорційного ділення. Для цього частку кожної статті оборотних активів і поточних зобов'язань у загальній зміні їхньої суми потрібно помножити на приріст коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок оборотних активів і поточних зобов'язань відповідно. Наприклад, зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни залишку грошових коштів дорівнює добутку питомої ваги зміни грошових коштів у складі зміни оборотних активів і зміни коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів.

Почнемо розрахунки з 2020 року за даними, наведеними у додатку А.

$$\Delta L_{2020}(OA) = \frac{254127-186382}{175320-134300} * \ln \left| \frac{175320}{134300} \right| = 0,44.$$

$$\Delta L_{2020}(ПЗ) = 0,06 - 0,44 = (-0,38).$$

Отже, зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів у 2020 році складає 0,44, а зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни поточних зобов'язань складає -0,38.

Далі розрахуємо вплив на зміну коефіцієнта поточної ліквідності кожного фактору другого порядку. Тоді зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми грошових коштів складе:

$$\Delta L_{2020}(ГК) = \frac{14849-8418}{254127-186382} * 0,44 = 0,04.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми дебіторської заборгованості складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{ДЗ}) = \frac{(199127+5517+16783)-(143272+4107+1392+15146)}{254127-186382} * 0,44 = 0,37.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми готової продукції складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{ГП}) = \frac{0}{254127-186382} * 0,44 = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми незавершеного виробництва складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{НВ}) = \frac{0}{254127-186382} * 0,44 = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми виробничих запасів складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{ВЗ}) = \frac{17851-14043}{254127-186382} * 0,44 = 0,02.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми інших оборотних активів складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{ІОА}) = \frac{0}{254127-186382} * 0,44 = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми короткострокових кредитів банків складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{ККБ}) = \frac{0}{175320-134300} * (-0,38) = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{КЗТ}) = \frac{42460-20886}{175320-134300} * (-0,38) = (-0,19).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці складає:

$$\Delta L_{2020}(\text{ПЗОП}) = \frac{16617-11331}{175320-134300} * (-0,38) = (-0,05).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування:

$$\Delta L_{2020}(\text{ПЗС}) = \frac{4197-2822}{175320-134300} * (-0,38) = (-0,01).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом:

$$\Delta L_{2020}(\text{ПЗБ}) = \frac{18383-13012}{175320-134300} * (-0,38) = (-0,05).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми інших поточних зобов'язань:

$$\Delta L_{2020}(\text{ІПЗ}) = \frac{47364-38420}{175320-134300} * (-0,38) = (-0,08).$$

Далі проведемо розрахунки моделі за даними 2021 року, наведеними у додатку Б.

$$\Delta L_{2021}(\text{ОА}) = \frac{170884-254127}{182680-175320} * \ln \left| \frac{182680}{175320} \right| = -0,47.$$

$$\Delta L_{2021}(\text{ПЗ}) = (-0,51) - (-0,47) = (-0,04).$$

Отже, зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів у 2021 році складає -0,47, а зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни поточних зобов'язань складає -0,04.

Далі розрахуємо вплив на зміну коефіцієнта поточної ліквідності кожного фактору другого порядку. Тоді зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми грошових коштів складе:

$$\Delta L_{2021}(\text{ГК}) = \frac{20966-14849}{170884-254127} * (-0,47) = 0,03.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми дебіторської заборгованості складе:

$$\Delta L_{2021}(\text{ДЗ}) = \frac{(104305+5730+767+18950)-(199127+55117+16783)}{170884-254127} * (-0,47) = (-0,52).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми готової продукції складе:

$$\Delta L_{2021}(\text{ГП}) = \frac{0}{170884-254127} * (-0,47) = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми незавершеного виробництва складе:

$$\Delta L_{2021}(\text{НВ}) = \frac{0}{170884-254127} * (-0,47) = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми виробничих запасів складає:

$$\Delta L_{2021}(\text{ВЗ}) = \frac{20166-17851}{170884-254127} * (-0,47) = 0,01.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми інших оборотних активів складає:

$$\Delta L_{2021}(\text{ІОА}) = \frac{0}{170884-254127} * (-0,47) = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми короткострокових кредитів банків складає:

$$\Delta L_{2021}(\text{ККБ}) = \frac{0}{182680-175320} * (-0,04) = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги складає:

$$\Delta L_{2021}(\text{КЗТ}) = \frac{41364-42460}{182680-175320} * (-0,04) = 0,006.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці складає:

$$\Delta L_{2021}(\text{ПЗОП}) = \frac{19236-16617}{182680-175320} * (-0,04) = (-0,01).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування:

$$\Delta L_{2021}(\text{ПЗС}) = \frac{4554-4197}{182680-175320} * (-0,04) = (-0,002).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом:

$$\Delta L_{2021}(\text{ПЗБ}) = \frac{15943-18383}{182680-175320} * (-0,04) = 0,01.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми інших поточних зобов'язань:

$$\Delta L_{2021}(\text{ІПЗ}) = \frac{52545-47364}{182680-175320} * (-0,04) = (-0,03).$$

Далі проведемо розрахунки моделі за даними 2022 року, наведеними у додатку В.

$$\Delta L_{2022}(\text{ОА}) = \frac{225621-170884}{214820-182680} * \ln \left| \frac{214820}{182680} \right| = 0,28.$$

$$\Delta L_{2022}(\text{ПЗ}) = 0,11 - 0,28 = (-0,17).$$

Отже, зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів у 2022 році складає 0,28, а зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни поточних зобов'язань складає -0,17.

Далі розрахуємо вплив на зміну коефіцієнта поточної ліквідності кожного фактору другого порядку. Тоді зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми грошових коштів складе:

$$\Delta L_{2022}(\text{ГК}) = \frac{27626-20966}{225621-170884} * 0,28 = 0,03.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми дебіторської заборгованості складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{ДЗ}) = \frac{(118028+5370+21982)-(104305+5730+767+18950)}{225621-170884} * 0,28 = 0,08.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми готової продукції складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{ГП}) = \frac{0}{225621-170884} * 0,28 = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми незавершеного виробництва складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{НВ}) = \frac{0}{225621-170884} * 0,28 = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми виробничих запасів складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{ВЗ}) = \frac{52615-20166}{225621-170884} * 0,28 = 0,17.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми інших оборотних активів складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{ІОА}) = \frac{0}{225621-170884} * 0,28 = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми короткострокових кредитів банків складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{ККБ}) = \frac{0}{214820-182680} * (-0,17) = 0.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{КЗТ}) = \frac{42629-41364}{214820-182680} * (-0,17) = (-0,01).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці складає:

$$\Delta L_{2022}(\text{ПЗОП}) = \frac{19024-19236}{214820-182680} * (-0,17) = 0,001.$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування:

$$\Delta L_{2022}(\text{ПЗС}) = \frac{4988-4554}{214820-182680} * (-0,17) = (-0,002).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом:

$$\Delta L_{2022}(\text{ПЗБ}) = \frac{18976-15943}{214820-182680} * (-0,17) = (-0,02).$$

Зміна коефіцієнта поточної ліквідності за рахунок зміни суми інших поточних зобов'язань:

$$\Delta L_{2022}(\text{ІПЗ}) = \frac{74604-52545}{214820-182680} * (-0,17) = (-0,12).$$

Зберемо всі розраховані показники за роками в одну таблицю (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

### Фактори змін поточної ліквідності КП «Водоканал»

Фактор	Зміна		
	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1	2	3	4
Оборотні активи	0,44	-0,47	0,28
Грошові кошти	0,04	0,03	0,03
Дебіторська заборгованість	0,37	-0,52	0,08
Готова продукція	0	0	0
Незавершене виробництво	0	0	0



Продовж.табл.2.10

1	2	3	4
Виробничі запаси	0,02	0,01	0,17
Інші оборотні активи	0	0	0
Поточні зобов'язання	-0,38	-0,04	-0,17
Короткострокові кредити банків	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	-0,19	0,006	-0,01
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	-0,05	-0,01	0,001
Поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування	-0,01	-0,002	-0,002
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	-0,05	0,01	-0,02
Інші поточні зобов'язання	-0,08	-0,03	-0,12
Загальна зміна поточної ліквідності підприємства	0,06	-0,51	0,11

Отже, за розрахунками 2020 року фактор першого порядку, зміна якого спричиняє найбільшу зміну показника поточної ліквідності КП «Водоканал» - це сума оборотних активів, зміна складає 0,44. Серед факторів другого порядку, найбільший вплив чинить дебіторська заборгованість, зміна складає 0,37.

За розрахунками 2021 року фактор першого порядку, зміна якого спричиняє найбільшу зміну показника поточної ліквідності КП «Водоканал» - це також сума оборотних активів, зміна складає -0,47. Серед факторів другого порядку, найбільший вплив чинить дебіторська заборгованість, зміна складає -0,52.

За розрахунками 2022 року фактор першого порядку, зміна якого спричиняє найбільшу зміну показника поточної ліквідності КП «Водоканал» - це також сума оборотних активів, зміна складає 0,28. Серед факторів другого порядку, найбільший вплив чинить стаття виробничих запасів, зміна складає 0,17.

Загалом можна стверджувати за даними 2020-2022 років, що фактори другого порядку, що входять до складу оборотних активів у сумі дають результат зміни показника поточної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів. А фактори другого порядку, що входять до складу поточних зобов'язань відповідно у сумі дають результат зміни показника поточної ліквідності за рахунок зміни поточних зобов'язань. Наявні відхилення зумовлені тим, що розрахунки проводились не автоматизовано, тому вони існують за рахунок округлень показників.

## РОЗДІЛ 3

### ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

#### 3.1. Міжнародні підходи до удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства

Під впливом глобальної фінансової кризи, нестабільності у політиці і економіці сповільнюються і припиняються інвестиційні процеси, знижуються темпи зростання обсягів виробництва, скорочуються види діяльності. Підприємства не здатні виробляти і реалізувати продукцію у обсязі, який було досягнуто при порівняно стабільній ситуації на ринках товарів, фінансових послуг. У кризовий період основною задачею для будь-якого підприємства постає адаптація до нових, досить складних і жорстких умов господарювання. Необхідною умовою подальшого функціонування підприємства в означеному середовищі є забезпечення ефективного управління його платоспроможністю як здатністю виконувати свої зобов'язання в повному обсязі у встановлений термін.

Збереження або відновлення ліквідності та платоспроможного стану підприємства пов'язане з:

- по-перше, можливістю концентрації виробничо-господарських ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових тощо) у достатньому обсязі для забезпечення виробничого зростання і досягнення економічного ефекту від здійснення виробничо-господарської і фінансово-економічної діяльності;

- по-друге, зростанням обсягу інвестиційних ресурсів у технічне оновлення підприємств і впровадження інноваційних технологічних рішень;

- по-третє, можливістю організації господарської діяльності підприємств на принципах самофінансування і досягнення позитивних економічних результатів – отримання чистого прибутку;

- по-четверте, здатністю підприємств забезпечувати результативну виробничо-господарську діяльність, ефективно стратегічне і тактичне управління грошовими, фінансовими, матеріальними, інформаційними ресурсами. [30]

Для забезпечення платоспроможності необхідно здійснювати постійний контроль за станом грошових потоків, капіталу; обирати оптимальні схеми сплати податкових платежів; удосконалювати економічний механізм фінансово-господарської діяльності; забезпечувати впровадження дієвих механізмів ціноутворення на надавані послуги; впроваджувати політику підготовки фахових менеджерів із фінансових і економічних питань, здатних розробляти і реалізовувати завдання загальної фінансової стратегії підприємства, спираючись на його виробничий потенціал. Виробнича діяльність, результати якої у грошовій формі виступають джерелом сплати зобов'язань підприємства, повинна своєчасно авансуватися необхідними виробничими ресурсами, а вироблена продукція – мати конкурентні переваги у ринкових умовах господарювання і забезпечувати рентабельність фінансово-господарської діяльності [44].

Крім того слід вважати, що існуючий дефіцит грошових коштів на підприємствах України можна подолати завдяки реалізації наступних завдань на державному рівні, що також дозволить забезпечити економічну і технологічну модернізацію, поліпшити управління фінансово-господарською діяльністю:

- стимулювання інноваційного розвитку у виробничо-господарській діяльності;
- підтримка інвестиційних програм підприємств, впровадження пільгового кредитування;
- переведення об'єктів соціальної сфери, що обліковуються на балансі підприємств на самостійне обслуговування [8].

У кризових умовах фінансовим менеджерам підприємств, в першу чергу, необхідно вирішити дві основні задачі для забезпечення платоспроможного стану підприємства:

- відновлення прибутковості основного виду діяльності;
- збалансування руху коштів.

Ці задачі є тактичними, їх можна віднести до першого етапу підтримання на підприємстві платоспроможного стану. Реалізація цих задач дозволить уникнути кризової тенденції у короткостроковому періоді.

На другому етапі забезпечення ефективного управління платоспроможністю підприємства необхідно вирішувати стратегічні задачі, які у довгостроковій перспективі забезпечать розвиток фінансового потенціалу своєчасні здійснення розрахунків у повному обсязі. Основні короткострокові (тактичні) і довгострокові (стратегічні) управлінські задачі наочно представлено на рис. 3.1.

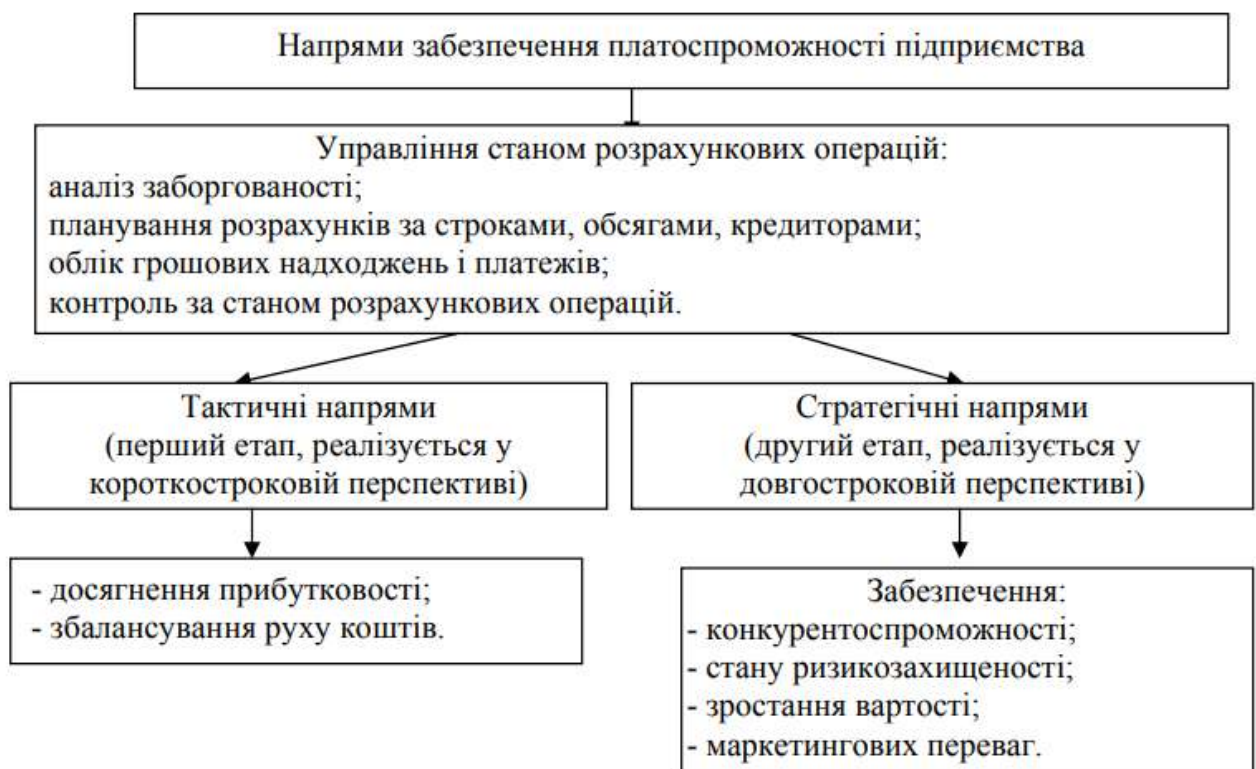


Рис.3.1 Напрями забезпечення платоспроможності підприємства в умовах кризи

Як видно з інформації, поданої на рис. 3.1, основні тактичні напрями забезпечення платоспроможності полягають у підтриманні прибуткової діяльності і оптимізації вхідних і вихідних грошових потоків на основі їх збалансування. На зростання прибутку і позитивних грошових потоків впливають економічні процеси на макро- і мікрорівні, серед яких варто виділити наступні: зміна попиту покупців

на продукцію; зміни у виробництві і реалізації продукції у конкурентів; можливість знизити витрати на виробництво і реалізацію продукції; можливість збільшити ціну на продукцію зі збереженням або збільшенням обсягів реалізації; зміна ризикових позицій [44].

Для досягнення або відновлення високого рівня ліквідності та платоспроможності підприємств необхідно: зберегти досягнуті обсяги виробництва і реалізації продукції; прискорити оборотність активів; знизити заборгованість.

У процесі операційної діяльності слід зосередити увагу на підвищенні ефективності систем збуту продукції, раціональному використанні виробничих ресурсів. Актуальними у період кризи залишаються заходи із підвищення продуктивності праці і якості продукції, оскільки вони сприяють зростанню вхідних грошових потоків.

Крім того, слід врахувати, що грошовий потік від операційної діяльності для підприємств є основним джерелом фінансування виробничо-господарської діяльності у поточному періоді, особливо у період кризи, оскільки зовнішні кредитні ресурси не тільки мають велику вартість, але й майже недоступні. Тому менеджерам підприємств потрібно ставити виробничі завдання з урахуванням необхідності у досягненні позитивної величини чистого грошового потоку від основної діяльності протягом тривалого часу – більше одного року. Для цього необхідно не тільки надавати якісні послуги, але й знаходити надійні канали їх реалізації для своєчасного отримання грошового доходу.

Збільшенню вхідних грошових потоків від операційної діяльності також сприяє впровадження системи контролю за припливом коштів відповідно до бюджету руху коштів, які необхідно за потребою корегувати (у випадку зміни внутрішніх умов реалізації продукції і зовнішніх потреб у продукції). До зростання обсягів надходження коштів призводить постійна робота з боржниками (дебіторами підприємства), при чому величина цих потоків виступає внутрішнім резервом підприємства з позиції фінансування окремих заходів, наприклад, рекламних [10].

На досягнення позитивної величини чистого грошового потоку від операційної діяльності сприятиме впровадження системи контролю за напрямками

витрачання коштів відповідно до планових показників: за наднормативними обсягами використання коштів на загальновиробничі цілі (витрати з обслуговування, представницькі витрати, витрати на зв'язок, відрядження, штрафи, неустойки тощо), за правильністю нарахування і виплати заробітної плати, податків і зборів; за витратами на маркетинг, обслуговування збутової мережі.

Кошти, отримані від здійснення інвестиційної діяльності, необхідно спрямувати на виробничі цілі, забезпечивши їх вивільнення з неефективних інвестиційних програм. В умовах нестабільної економіки, коли підприємства, відчувають недолік оборотних коштів для фінансування поточних витрат, згортаються програми реального і фінансового інвестування, тому такі традиційні способи витрачання коштів за цим видом діяльності, як придбання необоротних активів і фінансових інвестицій, не реалізуються і не відображаються у планах руху коштів (платіжних календарях, капітальних бюджетах).

У короткостроковому періоді основними джерелами надходження грошових коштів у процесі здійснення інвестиційної діяльності у кризовий час залишається реалізація основних фондів, фінансових активів (акцій, частин у капіталі інших підприємств) і майнових комплексів (дочірніх підприємств та інших господарських одиниць). Так як у цей період розміщення активів для отримання додаткових прибутків не може здійснюватися з урахуванням загальної кризи, у тому числі на фінансових і фондових ринках, отримання відсотків і дивідендів не є джерелом позитивного грошового потоку [6].

Рух коштів від інвестиційної діяльності потребує контролювання на таких центрах відповідальності, як реалізація необоротних активів на вигідних для підприємства умовах; нарахування відсотків на вкладені у фінансові інструменти кошти, які реалізуються достроково або при закінченні терміну розміщення; інші джерела надходження коштів за цим видом діяльності (повернення авансів, які раніше були сплачені підприємством, повернення позик іншим контрагентам тощо), а також інші напрямки витрачання коштів (сплата авансів, надання позик, наприклад, при реалізації основних фондів тощо).

Фінансова діяльність у період кризи уповільнюється через складність отримання кредитних ресурсів.

У цей період необхідно оптимізувати структуру капіталу, джерела та умови залучення власних і позикових коштів. З цією метою слід впроваджувати заходи з реорганізації кредитної заборгованості, перегляду дивідендних виплат, реструктуризації наявних кредитів.

Основним джерелом вхідних грошових потоків у процесі здійснення фінансової діяльності у поточному періоді є часткове отримання короткострокових кредитів. Відповідно до вихідних грошових потоків слід віднести сплату зобов'язань за отриманими позиками, а також сплату коштів орендодавцю як погашення заборгованості з фінансової оренди. На надходження коштів від раніше розміщених власних акцій у період кризових явищ у фінансовій системі не слід розраховувати. Також у цей період, як правило, зупиняються виплати дивідендів, тобто не нараховуються поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками (засновниками).

Контроль за грошовими потоками від здійснення фінансової діяльності необхідно проводити за наступними центрами відповідальності:

- вигідність для підприємства отримання банківських кредитних ресурсів;
- обґрунтованість отримання кредиту у певній кредитній установі, умови і періодичність погашення кредиту, розмір процентної ставки;
- коректність сплати платежів за фінансовою орендою, короткостроковими кредитами;
- розмір надходження власного капіталу.

Таким чином, при вирішенні тактичної задачі щодо збалансування руху коштів необхідно врахувати, що формування позитивного грошового потоку в кризових умовах відбувається в основному у процесі операційної діяльності і тільки незначні ресурси надходять від здійснення інвестиційної і фінансової діяльності.

Негативний грошовий потік витрачається здебільшого на підтримання стабільних обсягів виробництва і збуту продукції, тобто на основну виробничу діяльність. Звідси випливає, що збалансований рух коштів від операційної діяльності є запорукою підтримання поточної платоспроможності підприємства.



Для забезпечення ефективного управління платоспроможним станом підприємства слід вирішувати не тільки тактичні задачі, але й розробляти стратегічні напрями підтримки платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі.

У довгостроковому періоді забезпечення платоспроможності (фінансової стійкості) на підприємстві передбачає розробку системи стратегічних напрямів діяльності, які пов'язані із загальною стратегією виробничо-господарської діяльності підприємства. Отже, серед великої кількості стратегій, які вже досить широко застосовуються у практичній діяльності підприємств, слід обрати такі, що будуть задовольняти потреби підприємства у забезпеченні саме довгострокової платоспроможності, починаю зі стану кризи [44].

Менеджерам підприємства при прийнятті стратегії діяльності слід передбачити і оцінити наступні умови майбутнього функціонування в умовах ринку:

- потенційні можливості підприємства: необхідно проаналізувати загальні витрати підприємства і виділити резервні позиції, які дозволяють знизити як змінні, так і постійні витрати;

- настання ризикових ситуацій: впровадження нововведень пов'язане з ризиком недоотримання очікуваного прибутку або отримання незапланованих втрат, тому слід проаналізувати усі можливі ризики, викликані діяльністю підприємства у довгостроковій перспективі;

- переваги у конкурентів: варто передбачити можливі зміни у конкурентів, оскільки від цього залежить частка ринку, на яку може розраховувати підприємство;

- зростання вимог у споживачів надаваних послуг: у ринкових умовах споживачі диктують напрями розвитку підприємства і задають стратегічну спрямованість діяльності, оскільки саме з їх сторони формується попит на продукцію з певними якостями;

- необхідність впровадження нових розробок: слід передбачити витрати на розробку більш прогресивних технологічних рішень, придбання нової продуктивної техніки, що дозволить зменшити витрати виробництва і зайняти конкурентні позиції на ринку;

- необхідність підвищення кваліфікації співробітників: потрібно передбачити програми перепідготовки кадрів і підвищення їх кваліфікаційного рівня, що сприятиме підвищенню продуктивності праці і стимулюватиме працівників на впровадження прогресивних змін для отримання переваг у виробничих і реалізаційних процесах, фінансово-економічних відносинах і ділових зв'язках [44].

Отже, на відміну від тактичних напрямів забезпечення платоспроможного стану підприємства, що передбачають максимальне отримання прибутків у короткостроковому періоді за рахунок скорочення витрат, у тому числі рекламних заходів, наукових розробках, обсягу інвестицій та інших виробничих і невиробничих витрат, зростання оборотності активів і узгодженість вхідних і вихідних потоків коштів, стратегічні напрями спрямовані на забезпечення зростання вартості підприємства, його частки на ринку, впровадження інновацій і реалізацію інвестиційних програм, які тільки у довгостроковій перспективі забезпечать очікуваних ефект.

Для того, щоб підприємству бути конкурентоспроможним, необхідно постійно відстежувати галузеві тенденції. Тому слід здійснювати аналіз [9]:

- ринків збуту і споживачів продукції, тобто визначати основні зміни на існуючих ринках і шукати нові канали розподілу продукції з урахуванням попиту на неї потенційних споживачів;

- постачальників товарно-матеріальних цінностей і основних фондів для оцінки нових джерел матеріальних і технічних ресурсів, які з'являються, а також оцінки ризику і загроз, що можуть бути пов'язані з постійними постачальниками .

Також слід враховувати темпи інфляції у країні, рівень зайнятості, зміни у ставках податків і зборів, тобто дію економічних чинників, які впливають на конкурентоспроможність. Важливим є аналіз стану конкурентів:

- дослідження слабих і сильних сторін конкурентів (технологічний стан, рівень витрат, система збуту, ресурсний потенціал тощо), для чого використовують інструментарій SWOT- аналізу;

- вивчення і оцінка цілей і стратегій конкурентів із застосуванням комплексного аналізу (бенчмаркінгу), що передбачає порівняння діяльності

досліджуваного підприємства з практикою інших (найближчих конкурентів або гіпотетичного підприємства аналогічного галузевого профілю) для здійснення змін, впровадження нових пріоритетів у діяльність з метою підвищення конкурентоспроможності [42].

Підприємство повинно прагнути перевершувати конкурентів за пропозицією продукції. Для цього слід володіти стрижневими компетенціями, тобто спеціалізованими навичками, які досить важко піддаються копіюванню. Для стрижневих компетенцій може бути характерним:

- наявність у продукції, що виробляється, незаперечних переваг, для чого необхідно, наприклад, використовувати у процесі її виробництва нові розробки і впроваджувати нові дослідницькі рішення;

- унікальність продукції, яка виробляється, що проявляється у тому, що саме одне підприємство має навички виробництва цієї продукції;

- продукція, що виробляється, має забезпечити підприємству у майбутньому розширення вже здобутих ринків збуту і доступ до нових ринків.

Для досягнення стрижневих компетенцій підприємства повинні залучати у виробництво нові технології із зовнішнього середовища, наприклад, шляхом укладання договорів про співробітництво з університетами, державними і приватними установами у сфері наукових досліджень.

Впровадження на підприємстві нововведень, які дозволять у перспективі стабільно функціонувати і підтримувати платоспроможність, багато у чому залежить від компетенції керівника підприємства, який має вивчити ринкові можливості, уявляти, яким чином нові стратегії розвитку будуть реалізовуватися; повинен ставити нові задачі перед працівниками і контролювати процес їх виконання; підтримувати ділові контакти з крупними постачальниками ресурсів і основними покупцями продукції [28].

Ефективне вкладення капіталу у розвиток операційної діяльності як засіб забезпечення платоспроможності підприємства передбачає:

- відносно власного капіталу: використання чистого прибутку на інвестування у виробничий процес для реалізації стратегії розвитку підприємства – розширення

масштабів діяльності; використання амортизаційних відрахувань виключно за їх основним призначенням – оновлення існуючих основних фондів, придбання нових засобів виробництва;

- відносно позикового капіталу: залучення кредитних ресурсів у фінансових і нефінансових установ, коштів приватних інвесторів тощо для фінансування розширеного відтворення на підприємстві: довгострокові позики мають задовольняти потреби у коштах на здійснення реконструкції і модернізації виробництва, впровадження нових технологій; короткострокові позики необхідні для задоволення потреб у ресурсах у разі нестачі оборотних активів (поповнення запасів товарно-матеріальних цінностей тощо).

Вибір джерела фінансування стратегій розвитку з найменшою вартістю і найкращими умовами залучення дозволить підприємству зменшити фінансові витрати, отримати більший ефект від впровадження стратегічних рішень, що одночасно віддзеркалиться на поліпшенні платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі [9].

Заходи щодо збільшення обсягів діяльності і освоєння нових ринків збуту продукції перетинаються з відповідними функціональними стратегіями фінансово-господарської діяльності підприємства і мають упроваджуватися у практичну діяльність підприємства для того, щоб у довгостроковому періоді досягти безбиткової діяльності та фінансової незалежності, генерувати грошові потоки у розмірах, достатніх для здійснення розрахунків із кредиторами, у заплановані терміни, що у цілому призведе до зростання вартості підприємства. Крім цього підприємство повинно мати маркетингові переваги у виробництві та збуті продукції – випуск конкурентоспроможних видів продукції з певними техніко-економічними характеристиками, яким завчасно забезпечується збут. Серед основних завдань маркетингової діяльності підприємства слід виділити [44]:

- визначення критичного обсягу надаваних послуг;
- вибір цільового ринку і кінцевого споживача послуг (визначення місткості, стабільності і масштабів ринку, перспективної ринкової потреби у цих послуг).

Для досягнення переваг у ринковому середовищі необхідно: сконцентрувати усі види ресурсів там, де вони принесуть найбільший ефект, оскільки ресурси є обмеженими; спрямовувати ресурси на досягнення стратегій розвитку підприємства; передбачати реакцію конкурентів на зміни у зовнішньому оточенні; здійснювати постійний і систематичний аналіз потреб ринку.

Одним із важливих заходів щодо досягнення довгострокової платоспроможності є зниження ризиків утрати здатності здійснювати розрахункові операції у зв'язку із недоотриманням частини доходу або появою додаткових витрат. Потрібно нейтралізувати ризики за кожним видом діяльності:

- за фінансовою діяльністю – інфляційні, валютні, ризики утрати фінансової стійкості: ці ризики призводять до зміни розміру і структури капіталу підприємства;

- за інвестиційною діяльністю – процентні, кредитні, ризики капітальних інвестицій у технічне переозброєння підприємства, ризики реінвестицій: ці ризикові події пов'язані із втратою вкладених коштів, недоотриманням доходів, які очікуються.

- за операційною діяльністю – зростання собівартості продукції, утрати робочого часу, зниження ціни на продукцію, транспортні, комерційні ризики: такі випадкові події призводять до порушення графіків збутової діяльності та ускладнюють виробничий процес [11].

При реалізації стратегій розвитку виникають ризики в управлінні фінансово-господарською діяльністю на стадії коригування прийнятих рішень, виборі оптимальних завдань.

Отже, необхідно забезпечити ризикозахищеність підприємства, тобто зберігання цілісності внутрішньої системи, властивостей виробничої, збутової, фінансово-економічної, інвестиційної діяльності відповідно до прийнятих стратегічних орієнтирів. Таким чином, ризикозахищеність фінансової діяльності пов'язана з управлінням ризиком утрати фінансової стійкості, яка гарантує підприємству постійну платоспроможність. Слід враховувати, що вкладення ресурсів у підприємство повинне приносити прибуток і забезпечувати йому фінансову незалежність.

Ризики господарської діяльності зменшуються при повному забезпеченні випуску продукції та надання послуг необхідними виробничими потужностями і якісними матеріальними ресурсами, при достатності оборотних активів, при наявності на підприємстві кваліфікованого промислово-виробничого персоналу, при відповідності продукції вітчизняним і міжнародним стандартам якості, при надійності ділових партнерів, при здійсненні ефективної маркетингової політики, при оптимальному вкладені залучених коштів у інвестиційні програми підприємства, при досконалому техніко-економічному обґрунтуванні інвестиційних проектів, що передбачені стратегією розвитку підприємства.

Отже, розробка тактичних і стратегічних напрямів забезпечення платоспроможного стану ґрунтується на загальних засадах стратегічного розвитку підприємства. У цілому послідовність реалізації управлінських рішень щодо удосконалення управління платоспроможністю підприємства представлена на рис. 3.2.

Як видно з рис. 3.2, основу управління платоспроможністю підприємства складають стратегії розвитку, оскільки саме забезпечення прибутковості операційної діяльності дозволить вчасно здійснювати розрахунки і ефективно управляти заборгованістю.

Таким чином, з метою забезпечення ефективного управління платоспроможністю підприємства удосконалено класифікацію платоспроможності підприємства запропоновано виділяти класифікаційні ознаки платоспроможності за видами господарської діяльності, за строком виконання зобов'язань, спроможністю здійснення платежів, в залежності від операційного процесу і по відношенню до суб'єктів інвестиційного процесу. Оцінка платоспроможності підприємства у поточному і майбутньому періоді здійснюється з урахуванням ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Для оцінки короткострокової платоспроможності запропоновано використовувати систему показників ліквідності (платоспроможності) підприємства, для оцінки довгострокової платоспроможності – систему показників фінансової стійкості (платоспроможності).



Рис. 3.2 Послідовність реалізації управлінських рішень щодо удосконалення управління платоспроможністю підприємства

Управління платоспроможним станом підприємства у рамках розроблених концептуальних засад забезпечення платоспроможності розглядається як повне задоволення у встановлені строки потреб кредиторів і забезпечення реалізації стратегічних напрямів діяльності, що забезпечується ліквідністю активів підприємства, ефективним використанням капіталу, управлінням дебіторською і кредиторською заборгованістю, застосуванням ефективних форм розрахунків. На забезпечення платоспроможності підприємства впливає безліч чинників, серед яких основними зовнішніми чинниками визначено політичний стан у країні, рівень

інфляції, надійність національної валюти, доступність кредитних ресурсів; внутрішніми чинниками – стан управління підприємством, впровадження інвестиційних програм, фінансове забезпечення.

### **3.2. Заходи підвищення рівня ліквідності підприємства**

Динамічність розвитку суб'єктів господарювання, невизначеність сучасного економічного, фінансового і політичного простору ускладнюють здатність підприємства виконувати свої зобов'язання в повному обсязі у встановлений термін. Важливого значення в системі розрахунків набувають питання своєчасної оплати як за відвантаженою продукцією, своєчасної виплати заробітної плати та сплати податків, зборів та інших платежів. Підприємства не здатні підтримувати той рівень розвитку, який досягли при порівняно стабільній ситуації на ринках товарів, фінансових послуг. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці ефективного організаційно-економічного механізму управління господарською і фінансово-економічною діяльністю підприємств [23].

Зазвичай для покращання фінансового стану підприємства різні джерела пропонують наступні напрямки.

В першу чергу, це оптимізація або зменшення витрат підприємства, метою чого є попередження зменшення прибутку підприємства. Всі науковці схиляються тут до необхідності ефективного контролю витрат. А це можливе лише шляхом впровадження на підприємстві управлінського обліку та систем бюджетування.

По-друге, проведення оптимізації запасів підприємства, що передбачає їх розподіл за ступенем важливості, зменшення запасів, які є некритичними для функціонування підприємства, оптимізацію поставок і логістики, а також складської діяльності (зберігання, перерозподіл площ, комп'ютеризація складу тощо).

По-третє, отримання додаткових коштів від використання основних фондів. Додаткові кошти можна отримати від продажу не використовуваних основних



фондів або від здачі майна підприємства в оренду (найчастіше приміщень або станків). Майно, яке не використовується і не здається в оренду краще законсервувати.

Крім того, здача майна в оренду може збільшити кошти на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству отримувати довго- і короткострокові позики в банку для фінансування своєї поточної діяльності. А такі позики надаються лише платоспроможним підприємствам, у яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі.

Вчетверте, до покращання фінансового стану підприємства може призвести зменшення дебіторської заборгованості. Покращення розрахунків покупцями можна стимулювати шляхом надання додаткових знижок за швидкість розрахунків.

Якщо ж проблема зростання дебіторської заборгованості полягає у затримання оплати без очевидних причин, можна встановити формальні «ліміти кредиту» на кожного клієнта, які будуть залежати від його платіжної дисципліни, фінансового стану, потреб підприємства у грошових коштах на даному етапі.

Доцільно також звернути увагу на те, що для покращання свого фінансового стану підприємство повинно покращити реалізацію продукції, що застоюється на складах. Одним з напрямків вирішення цієї проблеми є створення пунктів або магазинів роздрібної торгівлі. Додаткова реалізація через роздрібні мережі може призвести до зростання прибутку та збільшення оборотності запасів або товарів. Впровадження вказаних заходів дозволить скоротити термін реалізації товарів та прискорити розрахунки з кредиторами.

По-п'яте, внесення змін у структуру боргових зобов'язань. У теорії вважається, що підприємству краще користуватися довгостроковими кредитами, ніж короткостроковими. Це покращить ліквідність підприємства та його платоспроможність у подальшій діяльності. Тобто якщо у підприємства є можливість отримання довгострокового кредиту, то краще користуватися ним. Для збільшення фінансової стійкості підприємства краще змінити структуру капіталу з переведення короткострокової заборгованості та довгострокові.

Вшосте, необхідне управління також і кредиторською заборгованістю, щоб запобігти неконтрольованому відтоку грошових коштів. Управління кредиторською заборгованістю передбачає ранжування постачальників підприємства за їх критичністю і важливістю для підприємства. Крім того, не потрібно допускати заборгованість з податків та соціального страхування, щоб не отримати додаткові витрати у вигляді фінансових санкцій за невчасну їх сплату.

Всьоме, якщо у підприємства недостатньо власних коштів та довгострокових джерел, необхідно скоригувати або скоротити заходи щодо капітальних вкладень, оновлення устаткування, розширення виробництва.

Увосьме, необхідно переглянути маркетингову програму підприємства з позиції зростання обсягів продажів, збільшення клієнтської бази, щоб забезпечити надходження додаткової виручки від реалізації продукції. Наступним кроком покращання обсягів продажів, а відповідно і фінансового стану підприємства, може стати розроблення і виробництво нових видів продукції, яка зацікавить споживачів, а також отримання ліцензій на виробництво популярних товарів, що дасть можливість стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства.

Удев'яте, ефективним для підприємства може бути удосконалення та оптимізація управління оборотними активами. Це стосується як управління запасами, їх нормування та оптимізації, так і управління фондами обігу (скорочення термінів розрахунків, відвантаження, проходження платіжних документів тощо).

У десяте, прогнозування фінансового стану та руху грошових коштів. Нагадаємо, що фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо останнє не отримує прибутку у розмірах, які забезпечують потрібний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріальнотехнічної бази підприємства та його соціальної сфери.

Можна провести пошук резервів для покращення фінансового стану підприємства шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових його діяльності.

Система засобів та заходів щодо підтримки фінансового стану на високому рівні повинна передбачати:

- постійний моніторинг зовнішнього середовища та внутрішнього стану підприємства;
- розроблення заходів із зменшення зовнішньої вразливості підприємства та залежності від зовнішнього впливу;
- розроблення попереджувальних планів та здійсненні попередніх заходів для їх забезпечення при виникненні проблемних ситуацій;
- при виникненні кризової ситуації або прийнятті ризикових і нестандартних рішень впровадження планів практичних заходів для врахування відхилень при нестандартному розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Виробнича діяльність, результати якої у грошовій формі виступають джерелом сплати зобов'язань підприємства, повинна своєчасно авансуватися необхідними виробничими ресурсами.

У кризових умовах фінансовим менеджерам КП «Водоканал», в першу чергу, необхідно вирішити дві основні задачі для забезпечення платоспроможного стану підприємства:

- відновлення прибутковості основного виду діяльності;
- збалансування руху коштів.

Ці задачі є тактичними, їх можна віднести до першого етапу підтримання на підприємстві платоспроможного стану. Реалізація цих задач дозволить уникнути кризової тенденції у короткостроковому періоді.

На другому етапі забезпечення ефективного управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства необхідно вирішувати стратегічні задачі, які у довгостроковій перспективі забезпечать розвиток фінансового потенціалу своєчасні здійснення розрахунків у повному обсязі. Основні короткострокові (тактичні) і довгострокові (стратегічні) управлінські задачі наочно представлено на рис. 3.3.



національної валюти, доступність кредитних ресурсів; внутрішніми чинниками - стан управління підприємством, впровадження інвестиційних програм, фінансове забезпечення.

Розв'язання проблеми відновлення прибутковості як комплексного завдання потребує дотримання принципу оптимальності і урахування взаємонав'язаності показників рентабельності, обіговості та заборгованості. Збалансування руху коштів у короткостроковому періоді у кризових умовах досягається узгодженістю грошових потоків за операційною, інвестиційною і фінансовою діяльністю у часі і за обсягами при реалізації заходів зі скорочення операційних витрат за основним видом діяльності, зростання грошових надходжень від реалізації продукції і у процесі здійснення інвестиційної діяльності [36].

Основу алгоритму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства складають стратегії розвитку, оскільки саме забезпечення прибутковості операційної діяльності дозволить вчасно здійснювати розрахунки і ефективно управляти заборгованістю. Управління платоспроможним станом підприємства у рамках розроблених концептуальних засад забезпечення платоспроможності розглядається як повне задоволення у встановлені строки потреб кредиторів і забезпечення реалізації стратегічних напрямів діяльності, що забезпечується ліквідністю активів підприємства, ефективним використанням капіталу, управлінням дебіторською і кредиторською заборгованістю, застосуванням ефективних форм розрахунків.

Будь-яке підприємство в умовах ринкової економіки здійснює свою діяльність з метою одержання прибутку. Його відсутність або недостатні розміри протягом тривалого періоду означають, що підприємство є неконкурентоспроможним і, відповідно, рано чи пізно воно стає банкрутом та підлягає ліквідації. Тому досягнення прибутковості є першочерговим завданням для господарюючого суб'єкта, що здійснює свою діяльність на основі комерційного розрахунку. Підвищення прибутковості відбувається шляхом збільшення обсягів продажу та зниження витрат. В свою чергу збільшення обсягу продажу це стимулювання попиту на послуги, що надає підприємство. Зменшення витрат виробництва

передбачає: пошук постачальників, що пропонують вигідніші умови; зменшення постійних та змінних витрат за рахунок економії; зменшення постійних витрат шляхом скорочення надлишкових виробничих потужностей.

З іншого боку, зароблені та залучені кошти потребують раціонального управління інакше всі зусилля підприємства по досягненню прибутковості будуть марними.

Таким чином, для покращення фінансового стану, підвищення ліквідності та платоспроможності, підприємству необхідно, враховуючи специфіку галузі та конкретні умови діяльності, розробити та здійснити комплекс заходів основним серед яких є, безумовно, досягнення прибутковості. Адже можливості оптимізації оборотного капіталу, скорочення капітальних вкладень, збільшення відстрочки платежів та інші рано чи пізно вичерпаються. І лише стабільно зростаючий та достатньо високий рівень рентабельності надає підприємству реальні можливості по зміцненню свого фінансового становища та впевненого розвитку.

Виробнича діяльність підприємств водопостачання та водовідведення має свої специфічні особливості, що відрізняють її від виробничої діяльності підприємств інших галузей національної економіки. Так, продукцією зазначених підприємств є:

- питна вода, яка призначена для споживання та транспортується населенню;
- «технічна» вода, яка транспортується для виробничих потреб у сфері будівництва, сільського господарства, промисловим підприємствам;
- послуга з очищення стічних вод.

Головною продукцією, що формує вартість продукції підприємств водопостачання та водовідведення є питна вода. Для виробництва зазначеної продукції підприємства водопровідноканалізаційного господарства несуть витрати палива, електричної та теплової енергії, комплектуючих виробів, природного газу, твердого палива (вугілля), паливно-мастильних матеріалів (бензину, дизпалива) та інших матеріальних ресурсів.

Взаємозв'язок витрачених ресурсів, з однієї сторони, та обсягами отриманих послуг завдяки використанню цих ресурсів, з іншої, характеризується ефективністю. Підвищенню ефективності використання ресурсів сприяє зростання обсягів наданих

послуг водопостачання та водовідведення, на які використано вказані ресурси. Погіршення ж ефективності використання ресурсів вказує на зменшення наданих послуг, який одержують із вказаної величини нагромаджених ресурсів. Ефективне використання майна досягається при повній його зайнятості та повних обсягах надання послуг водопостачання та водовідведення.

Основними елементами виробничого потенціалу досліджуваного підприємства є не традиційні сировина і матеріали, а паливо, електрична та теплова енергія та ін., що перебувають у розпорядженні комунального підприємства та служать для досягнення поточних та стратегічних цілей економічного розвитку.

Через набір відповідних чинників, ресурси комунальних підприємств є обмеженими та потребують дотримання режиму економії. Економію ресурсів можна забезпечити шляхом удосконалення організації праці, техніки, виробництва і технологій. Економічна система КП «Водоканал» об'єднує такі ресурси: трудові, матеріальні, фінансові, енергетичні, виробничі, та інформаційні. Вказані ресурси беруть безпосередню чи опосередковану участь у виробничому процесі, де перетворюються у питну та технічну воду, та послуги з очищення води. Нестача будь-яких ресурсів спонукає до пошуку резервів покращення їх використання.

Для підвищення показників економічної ефективності підприємства можна застосовувати наступні напрямки: скорочувати втрати енергії та сировини, знижувати енергомісткість та матеріаломісткість послуг з водопостачання та водовідведення та покращувати їх якість.

Період фінансового циклу характеризує час, впродовж якого підприємство втрачає свої фінанси. Ріст періоду операційного і фінансового циклів в часі демонструє негативні тенденції. Зростання періоду операційного циклу в часі означає зниження ділової активності через вповільнення оборотності оборотних коштів. В результаті росту тривалості операційного циклу підприємство отримує фінансові труднощі: виникають потреби у додаткових фінансових ресурсах.

Прострочена дебіторська заборгованість призводить до нестачі грошових для поточних потреб: купівлі запасів, виплати заробітної плати. Це, у свою чергу, знову ж таки створює нові фінансові труднощі. Поряд з цим, дебіторська заборгованість

сприяє уповільненню оборотності капіталу, зниження рівня прибутку та росту ризику непогашення заборгованості. Ріст кредиторської заборгованості також призводить погіршення фінансового стану юридичної особи. Залежність КП «Водоканал» від кредиторів засвідчує зниження коефіцієнта забезпечення власними оборотними коштами. Таким чином, першочерговим завданням для підприємства є розроблення рекомендацій для вирішення даних проблем. Резерви зростання економічної ефективності передбачають можливість росту надання послуг водопостачання та водовідведення, розраховані на одиницю сукупних витрат. При цьому передбачають раціональніше використання усіх можливих ресурсів комунального підприємства.

Економію води (як результату використання ресурсів) важко продемонструвати, вона проявляється опосередковано – як поліпшення водопостачання громадян (за рахунок перерозподілу води між споживачами), як зниження витрат енергоресурсів, що йдуть на подачу води, зменшення поривів трубопроводів і т.п. У результаті економії не утворюється новий продукт, а лише зменшується забір води з джерела, і зменшуються пов'язані з цим витрати.

Найголовнішим напрямом діяльності для підвищення ліквідності КП «Водоканал» є робота з дебіторською заборгованістю.

Основною причиною заборгованості є відсутність дійових важелів впливу на мешканців-боржників, оскільки застосування передбачених законодавством санкцій до боржників за комунальні послуги суттєво обмежено в частині нарахування пені за невчасну оплату послуг, припинення надання послуг, примусового стягнення майна за несплату та виселення. Закони та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини надавачів і споживачів послуг, не сприяють формуванню платіжної дисципліни. Тому саме підприємство за підтримки міської влади створює власні механізми підвищення рівня оплати послуг, а саме:

- підприємство проводить укладення договорів з населенням, здійснює нарахування за послуги, збирає платежі;
- доставка квитанцій-повідомлень про нарахування громадянам-споживачам проводиться працівниками водоканалу на початку місяця, тобто до дати отримання



зарплат та пенсій. Оплата споживачами проводиться в банках міста з видачею роздрукованих платіжних квитанцій.

- контролерами доставляються мешканцям письмові попередження про наявність заборгованості за послуги і можливі наслідки при їх несплаті (припинення надання послуг, застосування судового порядку стягнення боргу);
- проводиться відключення абонентів з приватного сектору;
- надається допомога боржникам для отримання житлових субсидій;
- укладаються договори про реструктуризацію боргів терміном на 1-2 роки .

Однак значна частина споживачів не виконувала ці договори

Також для забезпечення ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» необхідно:

- здійснювати постійний контроль за станом грошових потоків, капіталу;
- обирати оптимальні схеми сплати податкових платежів;
- удосконалювати економічний механізм фінансово-господарської діяльності;
- здійснювати економію матеріально-технічних ресурсів;
- забезпечувати впровадження дієвих механізмів ціноутворення на послуги;
- впроваджувати політику підготовки фахових менеджерів із фінансових і економічних питань, здатних розробляти і реалізовувати завдання загальної фінансової стратегії підприємства, спираючись на його виробничий потенціал.

Отже, для підвищення ліквідності КП «Водоканал» необхідно, в першу чергу, знизити розмір дебіторської заборгованості, тобто запровадити дієві методи стягнення боргів з населення у межах чинного законодавства, управління дебіторською заборгованістю передбачає використання усіх можливих заходів у роботі з дебіторами, починаючи з відмови від укладання угод з дебіторами з високим ризиком і закінчуючи судовими позовами. Також необхідно: здійснювати постійний контроль за станом грошових потоків, капіталу; обирати оптимальні схеми сплати податкових платежів; удосконалювати економічний механізм фінансово-господарської діяльності; здійснювати економію матеріально-технічних ресурсів; забезпечувати впровадження дієвих механізмів ціноутворення на послуги; впроваджувати політику підготовки фахових менеджерів із фінансових і

економічних питань, здатних розробляти і реалізовувати завдання загальної фінансової стратегії підприємства, спираючись на його виробничий потенціал.

## ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вивченим визначенням ліквідності та платоспроможності з урахуванням поточної економічної ситуації в Україні в умовах невизначеності, можна сказати, що ліквідність та платоспроможність організації – це наявність у компанії власних коштів, за допомогою яких вона здатна розплачуватись за своїми зобов'язаннями, а також залучати кошти з боку.

Існує низка коефіцієнтів, що дозволяють оцінити ліквідність та платоспроможність підприємства. Виявивши за допомогою аналізу ліквідності та платоспроможності всі проблеми та причини неплатоспроможності чи неліквідності, підприємство може усунути ситуацію, що виникла. Існує значна кількість різних заходів, щоб збільшити ліквідність і платоспроможність підприємства, цим поліпшивши його фінансове положення. Підприємству необхідно стежити за витратами, потрібно стимулювати обсяги продажу, наприклад, за рахунок зниження ціни та підвищення якості продукції, можливий продаж зайвого обладнання та матеріалів.

Через виникнення якісних змін у теперішній підприємницької діяльності кожному підприємству слід здійснювати комплекс заходів щодо підвищення платоспроможності. Також необхідно вдосконалювати традиційні підходи до проведення аналізу платоспроможності підприємства з метою чіткого прогнозування подальшого фінансового розвитку підприємства та здійснення оцінки ризиків, що мають шанс зменшити платоспроможність компанії.

Для аналізу було обрано Запорізьке комунальне підприємство «Водоканал», що здійснює свою діяльність згідно до чинного законодавства України. Підприємство має самостійний баланс, розрахункові рахунки в установах банків для збереження коштів та здійснення всіх видів розрахункових та банківських операцій на відповідно до правил, встановлених Національним банком України, має круглий друк, штамп зі своїм найменуванням та іншими необхідними реквізитами, знак для товарів та послуг, товарний знак.

У результаті проведення аналізу ліквідності балансу КП «Водоканал» можна зробити наступні висновки. За три роки з 2020 до 2022 року спостерігається однакова ситуація. Перша умова  $A1 \geq П1$  не виконується, тому можна стверджувати, що високоліквідні активи не покривають найбільш термінові зобов'язання, підприємство не може погасити свої безпосередні термінові зобов'язання повністю ліквідними активами. Друга умова  $A2 \geq П2$  виконується, це вказує на те, що середньоліквідні активи покривають короткострокові зобов'язання та забезпечення, підприємство може розглянути короткострокові зобов'язання перед кредиторами з активами, що швидко реалізуються. Третя умова  $A3 \geq П3$  не виконується фактично, тому низьколіквідні активи не покривають довгострокові зобов'язання та забезпечення, підприємство не може погасити довгострокові позики, використовуючи активи, що повільно реалізуються. Важколіквідні активи перевищують суму постійних активів, отже четверта умова  $A4 \leq П4$  також не виконується. Ця нерівність не виконується, тому що не виконуються всі три нерівності. Отже, КП «Водоканал» не є ліквідним та не може погасити свої зобов'язання різними видами зобов'язань.

За результатами оцінки коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності можна зробити наступні висновки. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) найбільше значення мав у 2020 році (1,45), у 2021 році спостерігається стрімке зниження показника до значення 0,94, що є нижчим нормативного та у 2022 році коефіцієнт збільшився до значення 1,05. За останнім значенням можна зробити висновок, що КП «Водоканал» має достатню кількість обігових коштів для погашення боргів протягом року. Коефіцієнт швидкої ліквідності також найбільше значення мав у 2020 році (1,31) та далі спостерігається суттєве зменшення показника до 0,83 у 2021 році та далі до 0,81. За міжнародними стандартами всі значення є більшими за нормативне (0,7-0,8), отже, КП «Водоканал» у змозі погашати свої найбільш термінові борги. Коефіцієнт абсолютної ліквідності за три роки мав тенденцію зростання, але показники мають значення менше нормативного, тому підприємство не має ресурсів для негайної ліквідації короткострокової заборгованості. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості за

три роки мало тенденцію зменшення. Нормативного значення показник досягав лише у 2020 році. Станом на 2022 рік співвідношення складає 0,68, що вказує на те, що КП «Водоканал» не здатне розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності та коефіцієнт втрати платоспроможності за три роки приймали значення менше нормативного (1). Найбільші значення показників спостерігаються у 2020 році (0,74 та 0,733 відповідно). Далі видно, що відбувся різкий спад у 2021 році та у 2022 році показники незначно збільшились та склали 0,55 та 0,54 відповідно. Отже КП «Водоканал» не має реальної можливості сплатити кредит протягом наступних 6 місяців. Значення коефіцієнта вказує на те, що в найближчі шість місяців у підприємства відсутня реальна можливість повністю відновити свою платоспроможність. Значення коефіцієнта втрати платоспроможності свідчить про наявність реальної загрози втрати платоспроможності, тому підприємству необхідно звернути на це увагу й за потреби вжити необхідних заходів.

За результатами проведення факторного аналізу можна зробити наступні висновки. За розрахунками 2020 року фактор першого порядку, зміна якого спричиняє найбільшу зміну показника поточної ліквідності КП «Водоканал» - це сума оборотних активів, зміна складає 0,44. Серед факторів другого порядку, найбільший вплив чинить дебіторська заборгованість, зміна складає 0,37. За розрахунками 2021 року фактор першого порядку, зміна якого спричиняє найбільшу зміну показника поточної ліквідності КП «Водоканал» - це також сума оборотних активів, зміна складає -0,47. Серед факторів другого порядку, найбільший вплив чинить дебіторська заборгованість, зміна складає -0,52. За розрахунками 2022 року фактор першого порядку, зміна якого спричиняє найбільшу зміну показника поточної ліквідності КП «Водоканал» - це також сума оборотних активів, зміна складає 0,28. Серед факторів другого порядку, найбільший вплив чинить стаття виробничих запасів, зміна складає 0,17.

Загалом можна стверджувати за даними 2020-2022 років, що фактори другого порядку, що входять до складу оборотних активів у сумі дають результат зміни

показника поточної ліквідності за рахунок зміни оборотних активів. А фактори другого порядку, що входять до складу поточних зобов'язань відповідно у сумі дають результат зміни показника поточної ліквідності за рахунок зміни поточних зобов'язань. Наявні відхилення зумовлені тим, що розрахунки проводились не автоматизовано, тому вони існують за рахунок округлень показників.

Таким чином, з метою забезпечення ефективного управління платоспроможністю підприємства удосконалено класифікацію платоспроможності підприємства запропоновано виділяти класифікаційні ознаки платоспроможності за видами господарської діяльності, за строком виконання зобов'язань, спроможністю здійснення платежів, в залежності від операційного процесу і по відношенню до суб'єктів інвестиційного процесу. Оцінка платоспроможності підприємства у поточному і майбутньому періоді здійснюється з урахуванням ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Для оцінки короткострокової платоспроможності запропоновано використовувати систему показників ліквідності (платоспроможності) підприємства, для оцінки довгострокової платоспроможності – систему показників фінансової стійкості (платоспроможності).

Управління платоспроможним станом підприємства у рамках розроблених концептуальних засад забезпечення платоспроможності розглядається як повне задоволення у встановлені строки потреб кредиторів і забезпечення реалізації стратегічних напрямів діяльності, що забезпечується ліквідністю активів підприємства, ефективним використанням капіталу, управлінням дебіторською і кредиторською заборгованістю, застосуванням ефективних форм розрахунків. На забезпечення платоспроможності підприємства впливає безліч чинників, серед яких основними зовнішніми чинниками визначено дію світової фінансово-економічної кризи, політичний стан у країні, рівень інфляції, надійність національної валюти, доступність кредитних ресурсів; внутрішніми чинниками – стан управління підприємством, впровадження інвестиційних програм, фінансове забезпечення.

Отже, для підвищення ліквідності КП «Водоканал» необхідно, в першу чергу, знизити розмір дебіторської заборгованості, тобто запровадити дієві методи стягнення боргів з населення у межах чинного законодавства, управління

дебіторською заборгованістю передбачає використання усіх можливих заходів у роботі з дебіторами, починаючи з відмови від укладання угод з дебіторами з високим ризиком і закінчуючи судовими позовами. Також необхідно: здійснювати постійний контроль за станом грошових потоків, капіталу; обирати оптимальні схеми сплати податкових платежів; удосконалювати економічний механізм фінансово-господарської діяльності; здійснювати економію матеріально-технічних ресурсів; забезпечувати впровадження дієвих механізмів ціноутворення на послуги; впроваджувати політику підготовки фахових менеджерів із фінансових і економічних питань, здатних розробляти і реалізовувати завдання загальної фінансової стратегії підприємства, спираючись на його виробничий потенціал.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдукаримов І.Т., Тен Н.В. Ефективність і фінансові результати господарської діяльності підприємства: критерії та показники їх характеризують, методика оцінки та аналізу. *Соціально-економічні явища і процеси*. 2018. № 5-6.
2. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: центр учбової літератури, 2012. 328 с.
3. Бандурка О. М., Коробков М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Л. Фінансова діяльність підприємства: Навч. посіб. Київ : Либідь, 1998. 312 с.
4. Безверхий К. Фінансова звітність за МСФЗ: міфологія від Мінфіну. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 2. С. 8-11.
5. Бердар М.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Бержанір І.А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств. *Фінанси, облік, банки*. 2014. № 1(20). С. 44–49.
7. Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець Т. М. Фінансово-економічний аналіз: Підручник. Київ : ВД „Професіонал”. 2014. 528с.
8. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. *Галицький економічний вісник*. 2017. № 3(32). С. 169–173.
9. Городецька Т.Е., Корнівська В.О. Глобальна ліквідність як інституційний феномен. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. №4(31), р. 342–348. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v4i31.190942>
10. Грагова Р. І. Експрес аналіз фінансового стану підприємств. *Галицькі контракти „Дебет-Кредит”*. 2018. № 44.
11. Грудзевич, У., Дребот, Н. Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-75>



12. Ейзенберг Ф.А. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2010. № 3. Режим доступу: [www.economy.nauka.com.ua](http://www.economy.nauka.com.ua).
13. Економічний аналіз: Навч. посібн. М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін. ; За ред. М. Г. Чумаченка. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2013. 556с.
14. Жук В.М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення практики і науки: Монографія. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. 454 с.
15. Івашківська І.В. Курс економічного аналізу: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2000. 263 с.
16. Ковальов В.В. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навч. посіб. Київ: Атака, 2015. 432 с.
17. Коптєва П.К. Сучасні уявлення про сутність фінансових ресурсів підприємства. *Управління економічними системами: електронний науковий журнал*. 2021. № 10.
18. Коцеруба Н.В. Інформаційне забезпечення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27. С. 78-21. Режим доступу: [http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/27\\_1\\_2019ua/17.pdf](http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/27_1_2019ua/17.pdf)
19. Крайник О.П., З. В. Клепикова Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. Львів: Державний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ +» Інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів). 2000. 260 с.
20. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 224 с
21. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. Київ: КНЕУ, 2001. 387 с.
22. Левкович О. В., Воробйова А. О. Аналітичні основи ліквідності та платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. Режим доступу:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10307>. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.76

23. Лопатовська О.О., Гаєвська О.С. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 1. Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/2022-en-1-19.pdf> (Дата звернення: 27.11.2023). DOI: 10.31891/2307-5740-2022-302-1-19

24. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302с.

25. Люта О.В., Пігуль Н.Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 14–23.

26. Мазуріна Т.Ю., Скамай Л.Г., Гросу В.С. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. *Молодий вчений*. № 3. 2017. С. 793-797.

27. Мельник Т.А., Лобач К.В. Методи оцінки ліквідності підприємства. *Наукові записки*. 2016. № 20. С. 79–94.

28. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємства та організацій. Лист ДПА №759/10/20-2117 від 27. 01. 98 р. Галицькі контракти. 1999. № 4.

29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320282/file/IAS%2001.pdf> (Дата звернення 26.11.2023р.).

30. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Центр учбової літ., 2013. 504с.

31. Нога, І. М., Скриньковський, Р. М., Павловські, Г. Діагностика ефективності застосування інформаційних технологій в управлінні підприємствами. *Бізнес Інформ*. 2016. № 9, С. 241–245.

32. Носова Є. Система показників оцінки фінансового стану підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2012. № 138. С. 53–56.

33. Олійник О.О., Роговий С.М. Фінансовий стан підприємства в контексті ліквідності та платоспроможності. *Агросвіт*. 2018. № 19. С. 34–38.
34. Офіційний сайт КП «Водоканал». Режим доступу: <https://vodokanal.zp.ua/>. (Дата звернення 26.11.2023р.).
35. Партин Г. О. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. Київ : Знання, 2006. 379 с.
36. Петрова В.І., Петров А.Ю., Кобіщан І.В. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник*. 2021. № 2(25). Режим доступу: [http://rev.kpu.zp.ua/journals/2021/2\\_25\\_ukr/42.pdf](http://rev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/42.pdf) (Дата звернення: 27.11.2023). DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-2-40>
37. Польова Т.В., Кравцова Ю.В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПрАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2018. № 10. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>(Дата звернення: 27.11.2023).
38. Пласкова Н.С. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 204 с.
39. Приймак С., Терещенко О. Управління вартістю підприємства в системі контролінгу. *Ринок цінних паперів України*. 2017. № 1-2. С. 53-60.
40. Приходько Н.І. Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення. *ФІП ФІП PSE*. 2020. № 8, С. 188—190.
41. Райковська І.П. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану діяльності промислових підприємств. *Вісник ЖДТУ*. 2019. № 3(49). С. 154-158.
42. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2014. 654 с.
43. Сайт YouControl — сервіс перевірки контрагентів. Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/> (Дата звернення: 27.11.2023).
44. Сирота В.С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств: дис. канд. екон.наук. Київ, 2016. 217с.
45. Скриньковський, Р. М., Павловські, Г., Воробйов, В. В. Діагностика ефективності контролінгу бізнес-процесів підприємства. *Бізнес Інформ*. 2016. №8, С.154–159.

46. Соколова Я. В. Система показників аналізу ліквідності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука*. 2016. № 8. С. 36–41.
47. Ткаченко І. П. Фінансовий аналіз: консп. лекц. для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 223 с. Режим доступу: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl92.pdf>. (Дата звернення: 27.11.2023).
48. Толпежніков Р. О., Толпежнікова Т. Г., Третьяков А. Г. Міжнародні підходи до удосконалення платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7034> (дата звернення: 21.11.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.11
49. Томчук О.Ф., Фабіянська В.Ю., Довгополюк Г.Ю. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті фінансового стану підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 5(05). С. 345–351.
50. Тюлебаєва М. М. Прогнозування обсягу ліквідних активів за допомогою економетричного аналізу. *Управління розвитком*. 2013. № 19. С. 165-167. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz\\_2013\\_19\\_62](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_19_62)
51. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
52. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2012. 292 с.
53. Фролова Л.В., Никитенко О.О., Ермак С.О., Івкова Л.В. Економічна діагностика підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2017. 158 с.
54. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для сам ост. Вивч. і практ. завдань. Київ.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 253 с.
55. Халатур С.М., Бровко Л.І., Моруга Т.О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 56–60.
56. Череп А.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. Київ: Контор, 2015. 159 с.

57. Шергіна Л.А., Домшина Т.Р. Фактори впливу на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства в період кризи. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32614233.pdf>

58. Школьник І. О. Фінансовий аналіз: Навч.посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с. Режим доступу: <http://cul.com.ua/preview/fash.pdf>.

59. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств: Навч.посіб. Київ: Знання, 2012. 341 с.

60. Фатюха Н.Г., Харченко П.С. Аналіз ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. Фінансово-економічна безпека України в період воєнного вторгнення. Тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Запоріжжя, 15 червня 2023 р. [Електронний ресурс] / Ред-кол.: С.В. Шарова (відпов. ред.) Електрон. дані. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С.12-14. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

61. Фатюха Н.Г., Харченко П.С. Оцінка ліквідності та платоспроможності КП «Водоканал» за 2020-2022 рр. *Ефективна економіка*. № . Режим доступу:

## ДОДАТКИ

## Додаток А

Таблиця А.1

## Баланс (Звіт про фінансовий стан) КП «Водоканал» за 2020 рік

Підприємство	КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ВОДОКАНАЛ"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	ЗАПОРІЗЬКА	за ЄДРПОУ	2021   01   01
Організаційно-правова форма господарювання	Комунальне підприємство	за КОАТУУ	03327121
Вид економічної діяльності	Забір, очищення та постачання води	за КОПФГ	2310136300
Середня кількість працівників	<sup>1</sup> 2 701	за КВЕД	150
Адреса, телефон	вулиця Святого Миколая, буд. 61, Олександрівський р-н, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69002		36.00

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку  
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v
---

Баланс (Звіт про фінансовий стан)  
на 31 грудня 2020 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Необоротні активи</b>			
Нематеріальні активи	1000	5 455	117 322
первісна вартість	1001	7 552	117 369
накопичена амортизація	1002	2 097	47
Незавершені капітальні інвестиції	1005	67 823	49 515
Основні засоби	1010	1 765 507	1 793 522
первісна вартість	1011	1 835 598	1 937 000
знос	1012	70 091	143 478
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	549	784
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих отрохових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1095</b>	<b>1 839 334</b>	<b>1 961 143</b>
<b>II. Оборотні активи</b>			
Запаси	1100	14 043	17 851
Виробничі запаси	1101	14 043	17 851
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	4	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	143 272	199 127
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	4 107	5 517
з бюджетом	1135	1 392	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	1 392	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15 146	16 783
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	8 418	14 849
Готівка	1166	8	1
Рахунки в банках	1167	8 410	14 848
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань <sup>8</sup>	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

## Продовження додатку А

Продовж.табл. А.1

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1195</b>	<b>186 382</b>	<b>254 127</b>
<b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b>	<b>1200</b>	-	-
<b>Баланс</b>	<b>1300</b>	<b>2 025 716</b>	<b>2 215 270</b>

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Власний капітал</b>			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	149 955	149 955
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у довідках	1405	831 298	810 203
Додатковий капітал	1410	201 011	317 468
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	551 034	613 436
Неоплачений капітал	1425	( 5 )	( 5 )
Вилучений капітал	1430	( - )	( - )
Інші резерви	1435	-	-
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1495</b>	<b>1 733 293</b>	<b>1 891 057</b>
<b>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</b>			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	151 615	143 304
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4 945	4 630
Довгострокові забезпечення	1520	1 563	959
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	-	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1595</b>	<b>158 123</b>	<b>148 893</b>
<b>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</b>			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	5 734	4 630
товари, роботи, послуги	1615	20 886	42 460
розрахунками з бюджетом	1620	13 012	18 383
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	1 447
розрахунками зі страхування	1625	2 822	4 197
розрахунками з оплати праці	1630	11 331	16 617
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	17 096	18 759
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	24 999	22 910
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	38 420	47 364
<b>Усього за розділом III</b>	<b>1695</b>	<b>134 300</b>	<b>175 320</b>
<b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b>	<b>1700</b>	-	-
<b>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</b>	<b>1800</b>	-	-
<b>Баланс</b>	<b>1900</b>	<b>2 025 716</b>	<b>2 215 270</b>

Керівник

Нікіфоров Олексій Вікторович

Головний бухгалтер

Ступенко Ніна Іванівна

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

## Додаток Б

Таблиця Б.1

## Баланс (Звіт про фінансовий стан) КП «Водоканал» за 2021 рік

Підприємство	КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ВОДОКАНАЛ"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
Територія	ЗАПОРІЗЬКА	за ЄДРПОУ	2022	01 01
Організаційно-правова форма господарювання	Комунальне підприємство	за КАТОГПГ <sup>1</sup>	03327121	
Вид економічної діяльності	Забір, очищення та постачання води	за КОІФГ	UA23060070010595678	
Середня кількість працівників <sup>2</sup>	2 742	за КВЕД	150	
Адреса, телефон	вулиця Святого Миколая, буд. 61, Олександрівський р-н, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69002		36.00	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку  
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)  
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Необоротні активи</b>			
Нематеріальні активи	1000	117 322	141 684
первісна вартість	1001	117 369	141 760
накопичена амортизація	1002	47	76
Незвершені капітальні інвестиції	1005	49 515	30 532
Основні засоби	1010	1 793 522	1 797 635
первісна вартість	1011	1 937 000	2 015 182
знос	1012	143 478	217 547
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	784	933
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізичні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1095</b>	<b>1 961 143</b>	<b>1 970 784</b>
<b>II. Оборотні активи</b>			
Занеси	1100	17 851	20 166
виробничі запаси	1101	17 851	20 166
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	199 127	104 305
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	5 517	5 730
з бюджетом	1135	-	767
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	767
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	16 783	18 950
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	14 849	20 966
готівка	1166	1	1
рахунки в банках	1167	14 848	20 965
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-



## Продовження додатку Б

Продовж.табл. Б.1

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1195</b>	<b>254 127</b>	<b>170 884</b>
<b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b>	<b>1200</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Баланс</b>	<b>1300</b>	<b>2 215 270</b>	<b>2 141 668</b>

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Власний капітал</b>			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	149 955	149 955
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	810 203	789 868
Додатковий капітал	1410	317 468	369 007
емсійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	613 436	530 032
Неоплачений капітал	1425	( 5 )	( 5 )
Вилучений капітал	1430	( - )	( - )
Інші резерви	1435	-	-
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1495</b>	<b>1 891 057</b>	<b>1 838 857</b>
<b>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</b>			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	143 304	119 923
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4 630	-
Довгострокові забезпечення	1520	959	208
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1532	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1533	-	-
резерв незароблених премій	1534	-	-
інші страхові резерви	1535	-	-
Інвестиційні контракти	1540	-	-
Призовий фонд	1545	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1550	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1595</b>	<b>148 893</b>	<b>120 131</b>
<b>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</b>			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	4 630	4 404
товари, роботи, послуги	1615	42 460	41 364
розрахунками з бюджетом	1620	18 383	15 943
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 447	-
розрахунками зі страхування	1625	4 197	4 554
розрахунками з оплати праці	1630	16 617	19 236
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	18 759	19 845
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	22 910	24 789
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від нерестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	47 364	52 545
<b>Усього за розділом III</b>	<b>1695</b>	<b>175 320</b>	<b>182 680</b>
<b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримувані для продажу, та групами вибуття</b>			
V. Чиста вартість активів державного фонду	1800	-	-
<b>Баланс</b>	<b>1900</b>	<b>2 215 270</b>	<b>2 141 668</b>

Керівник

Шаповал Андрій Андрійович

Головний бухгалтер

Ступенко Ніна Іванівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

## Додаток В

Таблиця В.1

## Баланс (Звіт про фінансовий стан) КП «Водоканал» за 2022 рік

Додаток 1  
до Національного положення (стандарту)  
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ВОДОКАНАЛ"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	ЗАПОРІЗЬКА	за ЄДРПОУ	2023 01 01
Організаційно-правова форма господарювання	Комунальне підприємство	за КАТОТТГ <sup>1</sup>	03327121
Вид економічної діяльності	Забір, очищення та постачання води	за КОПФГ	150
Середня кількість працівників	2 2 633	за КВЕД	36.00
Адреса, телефон	вулиця Святого Миколая, буд. 61, Олександрівський р-н, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69002	0612711204	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)  
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):  
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку  
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v
---

Баланс (Звіт про фінансовий стан)  
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Необоротні активи</b>			
Нематеріальні активи	1000	141 684	141 800
первісна вартість	1001	141 760	141 925
накопичена амортизація	1002	76	125
Незавершені капітальні інвестиції	1005	30 532	32 935
Основні засоби	1010	1 797 635	1 775 810
первісна вартість	1011	2 015 182	2 063 286
знос	1012	217 547	287 476
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	933	933
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1095</b>	<b>1 970 784</b>	<b>1 951 478</b>
<b>II. Оборотні активи</b>			
Запаси	1100	20 166	52 615
виробничі запаси	1101	20 166	52 615
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дензити перестрахування	1115	-	-
Вскелі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	104 305	118 028
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	5 730	5 370
з бюджетом	1135	767	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	767	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18 950	21 982
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	20 966	27 626
готівка	1166	1	1
рахунки в банках	1167	20 965	27 625
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка переотрахованих у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

## Продовження додатку В

Продовж.табл. В.1

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1195</b>	<b>170 884</b>	<b>225 621</b>
<b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b>	<b>1200</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Баланс</b>	<b>1300</b>	<b>2 141 668</b>	<b>2 177 099</b>

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
	2	3	4
<b>I. Власний капітал</b>			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	149 955	149 955
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	789 868	770 497
Додатковий капітал	1410	369 007	384 201
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	530 032	563 358
Неоплачений капітал	1425	( 5 )	( 5 )
Вилучений капітал	1430	( - )	( - )
Інші резерви	1435	-	-
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1495</b>	<b>1 838 857</b>	<b>1 868 006</b>
<b>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</b>			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	119 923	94 273
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	208	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1532	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1533	-	-
резерв незароблених премій	1534	-	-
інші страхові резерви	1535	-	-
Інвестиційні контракти	1540	-	-
Призовий фонд	1545	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1595</b>	<b>120 131</b>	<b>94 273</b>
<b>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</b>			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	4 404	-
товари, роботи, послуги	1615	41 364	42 629
розрахунками з бюджетом	1620	15 943	18 976
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	1 100
розрахунками з страхування	1625	4 554	4 988
розрахунками з оплати праці	1630	19 236	19 024
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	19 845	22 777
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	24 789	31 822
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	52 545	74 604
<b>Усього за розділом III</b>	<b>1695</b>	<b>182 680</b>	<b>214 820</b>
<b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b>	<b>1700</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</b>	<b>1800</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Баланс</b>	<b>1900</b>	<b>2 141 668</b>	<b>2 177 099</b>

Керівник

Головний бухгалтер



*Шаповал Андрій Андрійович*  
*Ступенко Ніна Іванівна*

Шаповал Андрій Андрійович

Ступенко Ніна Іванівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.